

Nas tednik Korošci

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

3. leto / številka 3

V Celovcu, dne 17. januarja 1951

Cena 55 grošev

Le mirno kri!

V letošnji prvi številki je „Nas tednik“ objavil članek „Demonstracija“. Članek se je bavil z imenovanjem novega deželnega šolskega nadzornika za ljudske šole na Koroškem in je posebno naglasil dejstvo, da novi nadzornik, g. Sacher, ne zna slovenski.

Na imenovani članek je odgovorila celovška „Neue Zeit“ z dne 12. I. 51 z napadom na „Narodni svet koroških Slovencev“. Ta napad v bistvu potrjuje, da je članek zadel v živo in če bo trezen Nemec članek v „Neue Zeit“ presodil, bo gotovo potrdil, da je naša zahteva popolnoma upravičena, da mora znati nadzornik, ki je pristojen za dvojezične šole, tudi slovenski.

Omenili bi le, da v zgoraj imenovanem članku „Našega tednika“ ni bilo stavka, ki ne bi bil iznešen že v eni izmed številnih vlog, ki smo jih v tej zadevi tekom poldruga leta naslovili na pristojne oblasti v deželi in državi. „Narodni svet“ je šel vse poti, tudi pot do zveznega predsednika dr. Rennerja, dne 28. X. 1950, da opozori na to važno vprašanje. Iz vseh storjenih korakov je jasno razvidno, da je „Narodni svet“ storil svojo dolžnost in še več. Pravočasno je opozoril, da bo v slučaju neupoštevanja njegovih podkrepitve prisiljen iskati poti do Aliiranega (zavezniškega) sveta zasedbenih oblasti, ki pač za sedaj predstavlja še najvišjo oblast v državi.

Od vsega početka se mi nismo spodtikali na strankarski pripadnosti predlaganih kandidatov ter smo upoštevali nezapisano železno pravilo avstrijske notranje politike, da morajo biti vsa mesta po proporciju razdeljena med OeVP in SPOe.

Na pisca v „Neue Zeit“ bi stavili le eno konkretno vprašanje: Zakaj je svojim bralcem zamočal dejstvo, da je na Gradiščanskem za hrvaško šolstvo imenovan kot deželni šolski nadzornik Hrvat prof. Klausius in to poleg nemškega nadzornika Novaka. G. Klausius ni pristojen samo za pedagoška in metodična vprašanja hrvaškega šolstva, marveč tudi za personalne zadeve, kar pa je bistvo vsega vprašanja.

Pri reševanju tega vprašanja na Koroškem pa smo morali spoznati, da je bilo znanje slovenskega jezika celo bistvena ovira pri imenovanju deželnega šolskega nadzornika. Da se pri vsem čuti „Posebna stran“ z našim člankom vzemirjena, pa prav radi verjamemo, ker bi pač gotove stvari gospodje najrajše skuhalo za političnimi kulisami.

Opozoriti pa hočemo tudi na dejstvo, da je ob razpisu mesta deželnega šolskega nadzornika bilo izrecno naglašeno, da imajo KZ-lerji prednost pred drugimi prosilci. Tudi to se pri imenovanju ni vpoštevalo.

Piscu v „Neue Zeit“, ki se zgraža nad tem, da smo izrekli bivšemu upravitelju tega mesta, g. Scharfu, priznanje za nepristransko poslovanje, bi na uho povedali le, da se je g. Scharfu tudi g. deželni glavar Wedenig zahvalil. Neznanje slovenskega jezika nas je pri g. Scharfu ravnotako motilo, vendar smo imeli tam le prehodni položaj, sedaj pa je padla odločitev, ki naj bi bila dokončna.

Če pa je „Neue Zeit“ mnenja, da pomeni prikazovanje resnice motenje miru v deželi in nakazovanje krivic inozemstvu, tedaj pa imamo mi o demokraciji vse drugačno mnenje. Toliko demokracije seve zahtevamo tudi zase, da povemo resnico ne oziraje se na to, koga boli. „Neue Zeit“ je tudi prezrla, da je „Nas tednik“ ob dani priliki zapisal na naslov g. Steinacher-

Proračun oboroževanja

Predsednik Združenih držav, Harry S. Truman, je v posebni poslanici ameriškega kongresu poslal predlog državnega proračuna za leto 1951-52, ki se začne 1. julija letos. Predlog proračuna predvideva izdatke v višini preko 71 milijard dolarjev. Od te vsote odpade za oboroževanje in zunanje politični načrt Združenih držav skoraj 49 milijard, torej 69 odstotkov proračuna. Poleg te ogromne vsote pa je predlagal predsednik Truman kongresu še poseben zakonski predlog za odobritev še nadaljnjih izdatkov za oboroževanje v višini skoraj 23 milijard dolarjev.

Za razvoj atomske sile je predvidena v predlogu proračuna vsota skoraj dveh milijard dolarjev. Za mednarodno varnost in za zveze z inozem-

stvom zahteva Truman vsoto 7 milijard dolarjev.

Zneski Marshallove pomoči bodo v bodoče porabljeni ne toliko za gospodarsko pomoč, ampak tudi predvsem za dobavo vojnega materiala.

Za omogočenje vseh predvidenih ogromnih izdatkov predvideva predsednik Truman znatno zvišanje davkov v Združenih državah.

Potovanja generala Eisenhowerja

Novoimenovani vrhovni poveljnik vseh vojnih sil držav Atlantske zveze, general Eisenhower, ki je obiskal prestolnice severne Evrope, se je mudil nekaj dni v Londonu, od koder je odpotoval v Lizbono na Portugalskem in naprej v Rim.

Volitev državnega predsednika

Po daljšem oklevanju je avstrijska zvezna vlada, dne 9. januarja 1951 sklenila, da predloži parlamentu osnutek postave o volitvi državnega predsednika. V skladu z državno ustavo predvideva ta osnutek volitev neposredno po ljudstvu in sicer v nedeljo, dne 20. 5. 1951. Pričakovati je, da bo parlament ta zakon sprejel.

Ker je možno, da pri prvih volitvah ne dobi nobeden kandidat najmanj polovico oddanih glasov, kakor to zahteva ustava, se lahko zgodi, da bodo potrebne še druge volitve. Na ta način

se volitve predsednika lahko zavlečejo v pozno poletje.

Pričakovati pa je, da se bosta vladni stranki zedinili na skupnega kandidata, tako da bo že prva volitev po vsej verjetnosti dokončno odločila.

Da bi se stranke le še zedinile na volitev predsednika po parlamentu in zveznem svetu, ni verjetno, ker bi to zahtevalo spremembo ustave ter soglasno pritrditev aliranega sveta. Tak soglasja pa so v zavezniškem svetu na Dunaju velika redkost.

Nevarnost gripe

V severnih evropskih deželah (Švedska, Norveška, Danska, Severna Nemčija, Holandska, Belgija in Francija) se razširja zadnje tedne val gripe, to

ja in dr. Karischa odločne besede.

Uverjeni pa smo, da storjeni korak na šolskem področju ni pot, ki vodi k mirnemu sožitju in resnični enakopravnosti in da tudi ni v skladu s tem, kar je želel pokojni državni predsednik dr. Renner.

Seve je že od nekdaj najcenejši argument v koroški politiki „hujskač“, „iredentist“ in podobno. Tudi takih neupravičenih očitkov se ne plašimo. Naša pot je jasna. To je pot medsebojnega spoštovanja obeh narodov, pot resnične enakopravnosti na vseh področjih in korak na tej poti je in bo imenovanje deželnega šolskega nadzornika za dvojezične šole, ki je sposoben tudi slovenščine. V Burgenlandu je ta korak že storjen. Na Koroškem pa na ta korak še čakamo. pri tem pa ohranimo mirno kri, kar bi tudi piscu v „Neue Zeit“ svetovali.

je bolezen, ki se vrača v Evropo nekako vsakih 20 do 25 let. V Avstriji se je pojavila gripa doslej samo v posameznih slučajih na Predarlškem in na Tirolskem.

Najhuje razgraja gripa v severni Angliji, kjer je obolelo na gripi skoraj 20 % prebivalstva. V Liverpoolu je umrlo pretekli teden na posledicah gripe okrog 1000 oseb. četudi v splošnem potek te bolezni ni nevaren in traja bolezen, ki je neke vrste težja influenza, 3 do 5 dni.

Zaradi velikega števila obolelih rudarjev se v Angliji že pozna nazadovanje proizvodnje premoga, zaradi obolenega prometnega oboja pa so v nekaterih mestih severne Anglije morali omejiti promet.

V večjem obsegu se je pojavila gripa zlasti tudi v Franciji, zanimivo pa je, da je obolelost na gripi lažjega značaja, čim bolj proti jugu Evrope se bolezen širi. Upati moremo zato, da pri nas ne bo težjih slučajev obolenosti, ako pride gripa, kar je precej verjetno, tudi v naše kraje.

DAMSKE

garniture za zimski čas

Srajce, hlačke, lepih prilagojenih oblik in najboljše kakovosti samo S 40.50

Grüner

Celovec-Klagenfurt, Burggasse

K R A T K E V E S T I

General Wu, bivši šef delegacije rdeče Kitajske pri razgovorih v Organizaciji združenih narodov, je bil imenovan za zunanjega ministra. Pri razgovorih v Lake Success se je bil izkazal kot dober diplomat.

V Ljubljani so ustanovili zvezo Slovencev, ki so se izselili v tujino. Njena naloga je, da predvsem na kulturnem polju povezuje Slovence širom sveta z domovino. Za predsednika so izvolili pisatelja Toneta Seliškarja.

V Parizu so se vršile ob priliki obiska generala Eisenhower-ja komunistične demonstracije proti zopetni oborožitvi Nemčije in proti navzočnosti generala samega.

V Avstriji je 1 milijon in 300.000 radio aparatov. Za te vplačajo naročniki letno 82 milijonov šilingov pristojbin.

V Bratislavi je bil proces proti trem slovaškim škofom, kateri so obdolženi veleizdaje in špijonaže. V ta proces je menda zapleten tudi avstrijski generalni konzul.

Pomanjkanje cenene zabele v Avstriji je prenehalo z uvozom večje množine maščob iz inozemstva.

Preskrba s kruhom do nove žetve je v Avstriji zagotovljena, zato na tem področju verjetno ni pričakovati nakaznic.

V južni Koreji se kopiči na milijone beguncev, ki kot vojne žrtve tavajo v najhujšem mrazu brez vsake pomoči in brez vsakih sredstev. Oblasti niso več v stanu uravnavati ta veliki naval beguncev. Nekdaj cvetoča mesta so danes le še ruševine in dopisniki listov poročajo, da bombardiranja nemških mest ni mogoče primerjati korejskim mestom.

V Zapadni Nemčiji so tekom leta 1950 pridobili 1. 118.200 ton nafte, to je za četrto milijona ton več kakor leta 1949.

Amerika je prepustila Italiji tri nove vojne ladje — rušilce.

V Jugoslaviji bodo pričeli letos izdelovati nove poljedelske stroje, ki so jih do sedaj uvažali.

Slovenija je izdala za zdravstvene naprave tekom zadnjih petih let 460 milijonov dinarjev.

Izjave maršala Tita

V posebnem razgovoru z italijanskim časnikarjem je izjavil maršal Tito, da bi bilo možno sodelovanje z vsemi naprednimi strankami na svetu, predvsem pa s socialističnimi strankami. Socialistične stranke naj bi bile „tretja sila“ med vzhodnim in zahodnim blokom.

Nadalje je maršal Tito izjavil, da je mogoče urediti s pogajanjmi vprašanje Trsta ter je končno pohvalno govoril o veliki pomoči Italijanov pri jugoslovanskem osvobodilnem boju.

Korejsko bojišče

V srednji Koreji so čete Združenih narodov s protiofenzivo proti komunističnim četam zavzele spet nekaj izgubljenega ozemlja. Pri tem so se čete Združenih narodov približale mestu Soeulu na 20 km.

Na zahodnem in srednjem bojišču zbirajo komunisti veliko število čet in bodo predvidoma začeli z novo večjo ofenzivo proti jugu.

Politični odbor Združenih narodov je sprejel s 50 glasovi proti 7 glasovom načrt o rešitvi korejskega spora. Ta načrt predvideva prekinitve bojov na Koreji in umik vseh tujih čet s Koreje. Načrt proučuje sedaj komunistična vlada v Pekingju.

Ljubitelji cerkvenih pesmi!

Pridite v nedeljo, 28. januarja ob 3. uri popoldne v staro bogoslovje — slov. cerkev (Priesterhausgasse), kjer boste slišali naše lepe božične pesmi.

Več zborov bo prepevalo v čast božjo

Politični teden

Vojaški neuspeh UNO na Koreji je po zadnjih dogodkih, oziroma razvoju sodeč, spravi del zapadnega sveta v neko previdno malodušje. Najmanj pa je povzročil, da nekomunistični tabor ni več tako enoten kot je bil. Vsaj kar se tiče usode UNO — posega na Koreji so mnenja zelo različna. Ni mogoče utajiti, da je UNO na svojem sedanjem ugledu mnogo utrpela. To je žalostno dejstvo, ki pa ima svoj izvor v tem, da je v tej organizaciji bil vpliv ene velesile prevelik in nasprotstvo one druge preveliko. Mogli bi tudi reči, po domače povedano, da sta bili mogoče naivnost in dobra vera premajhni, da bi premagali prevečanstvo in nezaupljivost. Ker je Amerika prevzela takorekoč vso tveganost korejske zadeve, pač tisti, ki so samo z besedami, ne pa z dejanji pomagali, danes prikrito valijo krivdo na Ameriko in predlagajo tisto, proti čemur so na odločilnih zborovanjih UNO v Lake Success svoj čas glasovali.

Ni naš namen trditi, kdo je imel in kdo ima prav — to bo vsak čitatelj razumel — toda pri razpravljanju o sedanjem političnem položaju so za razumevanje tudi te ugotovitve potrebne.

V ostalem so bili pretekli dnevi bogati na političnih dogodkih. Kar se vojaških stvari s Koreje tiče, ni posebno presenetljivih novic. UNO-čete se bore in umikajo. Do dokončnega poraza še zelo mnogo manjka, seveda pa še več do uspešnega odpora. Sem in tja zabijejo kitajske komunistične čete klin med obrambne črte UNO in jih spet prisilijo na nov umik. Že večkrat smo omenili težke kritike, ki gredo na račun ameriškega vodstva in te kritike so doma predvsem v Ameriki. To je povsem zdravo in pametno. Tako je neki spoštovan in splošno priznan ameriški general povedal v več točkah, zakaj so ameriške čete doživele ob Kitajcih tako težke poraze. V tem poročilu je govor o „pretirani mehanizaciji“. Z najmodernejšimi sredstvi oborožen vojak ni imel pravega vojaškega duha, razvajan civiliziranec je moral kloniti pred vojaško fanatičnim revežem.

In sedaj k zunanjim dogodkom iz vsega tega razvoja:

Amerika ostaja trdna in noče popustiti

To pomeni njen poziv na trideset držav, članic UNO, v katerem jim predlaga, da je treba Ma-Tse-Tungovo Kitajsko ožigosati kot državo napadalno in izvesti proti njej odgovarjajoče ukrepe, kakor so n. pr. prelom diplomatskih odnosov, prekinitve gospodarskih stikov in slično. — Če te države v dobi, ko je korejska intervencija UNO kazala na popolen uspeh, niso našle mnogo več kot dobre besede, tudi v sedanjem položaju verjetno ne bodo kaj krepkejšega sklenile. Zato se na splošno ta ameriška zahteva smatra kot nekaj ultimatum. Razumljivo je, da stoji danes Amerika pred odločitvijo, ali se še vnaprej boriti na Koreji in vzhodni Aziji ali se užaljeno in — vsaj začasno — poraženo vrniti domov. Če bi večina držav članic UNO ne hotela iti ameriško linijo, potem morejo Amerikanci nanje pokazati in reči „ostali smo sami“. V tem slučaju bi potem opravičili svoj umik s Koreje.

Seveda pa obstoja tudi možnost, da bodo Amerikanci sami s svojimi lastnimi sredstvi in silami vodili tudi vnaprej svojo dosedanj politično in vojaško strategijo. Za to možnost govori tudi ogromen oboroževalni načrt Zedinjenih držav Severne Amerike. Na neenotnost v tem pogledu je v Ameriki zelo malo računati. Kongres privoljuje en kredit za drugim, kar se tiče vojaških zadev.

V zadnjih dneh je mnogo prahu dvignila kritika vodilnega republikanskega, torej opozicijskega senatorja Tafta nad politiko Trumana.

Ta zadeva, ki jo po svetu kaj različno in vsak v svojo korist razlaga, je v bistvu povsem enostavna. Znano je, da občinstvo mnogokrat ne zna slediti dogajanju na odru. Zamenjuje marsikaj.

Senator Taft kot vodja opozicije pa je mnogo odločnejši in nespravljljivejši od Trumana.

Ko so po njegovih znanih govorih, v katerih je napadel politiko predsednika Trumana, vprašali, ali je „izolacionist“, jim je odgovoril, da to ni, temveč je kvečjemu „imperialist“. Te besede povedo mnogo.

Poglejmo na kratko, kaj hoče Taft in v čem se ne strinja s Trumanom. Tako bomo dobili potrdilo o njegovem lastnem izreku.

Taft hoče: „Izgraditev in izpopolnitev ameriške mornarice in letalstva do take stopnje, da bo Amerika mogla obvladati ves svet“. „Da bi vsak napad Sovjetske zveze na zapadno Evropo pomenil napoved vojne Ameriki. To je treba Sovjetom povedati.“

Taftov „bivši“ izolacionizem“ pa je videti v tem, ko pravi, da v Evropo ni treba pošiljati ameriških vojakov, pač pa se v morebitni vojni poslužiti z vso silo mornarice in letalstva. — Še različnejše od predsednikovega mnenja je Taftovo mnenje o korejskem in kitajskem vprašanju. Taft ni nikoli bil za poseg na Korejo. Za sedanj položaj pa pravi, da je treba ali ameriške čete povsem umakniti s Koreje ali pa zagrabiti temeljito in poslati Čang-Kaj-šekovo polmilijsko armado na azijsko celino.

O organizaciji UNO se je izjavil Taft zelo pomilovalno. Dejal je, da je to „klub, kjer se samo govorijo“. Nanj sploh ni več računati, razen v kolikor se diplomatskih stikov tiče. Sedanje obliko UNO bi bolje nadomestila organizacija držav proti Sovjetski zvezi.

Na vsak način imajo Taftove izjave mnogo tako politične kot vojaške stvarnosti na sebi. Dokazujejo pa samo to, da je iz bivšega „izolacionista“ postal „ameriški imperialist“, kakor se je sam izrazil.

Iz vsega tega in tudi kakor so sklepali časopisni komentatorji, bi bilo posneti, da obstoja velika vrzel med vladno „demokratsko“ in opozicijsko re-

publikansko stranko, kar se zunanje politike tiče. Po zadnjih Taftovih izjavah se da reči le to, da bo bodoča ameriška politika le še odločnejša. Taft kot voditelj republikanske opozicije ogroža z desne, ne pa z leve strani, Trumanovo vladno.

Medtem se je pa tudi Truman oglašil in zavrnil Taftove očitke. Mnogo pa od tega dvoboja zavisi od tega kakšen

uspeh bo general Eisenhower prinesel iz Evrope.

Obiskal je vse prestolnice „Atlantskega pakta“, razen menda Reykjavika na Islandiji. Nazadnje je bil v Londonu. Tukaj so najbrž prvič pregledali račune in zaključke njegovega potovanja. Odločilno bo pa to, kar bo povedal Trumanu. Tega bo predvsem zanimalo, v koliko so države zaveznice Amerike tudi iz svojih lastnih sredstev pospešile svojo oborožitev. V vsem najbrž ne bo zadovoljen.

Istočasno kot obiski generala Eisenhowerja v Evropi, pa je bil v Londonu sestanek držav britanskega imperija.

Ta posvet se je tikal seveda skupnih vprašanj, tako političnih kot vojaško-obrambnih. Rezultat konference držav angleškega imperija, ki ima skoraj tretjino prebivalcev zemeljske oble, pa je bil za ameriško stališče bolj malo ugoden. Kljub nasprotovanju Kanade in Avstralije je prodrlo indijsko stališče, da je treba vojno na Koreji za vsako ceno končati in skušati sprejeti Mao-Tse-Tungovo Kitajsko v UNO. Indijski predsednik Pandit Nehru je to še v posebni izjavi poudaril. „Ne sme več iti za prestiž, temveč za mir“.

Še nekaj stvari bi bilo omeniti, pripravlja konferenco štirih: Sovjetske zveze, Amerike, Anglije in Francije radi Nemčije. Na sporedu je „razorožitev Nemčije“. To se bo zgodilo kmalu potem, ko utegne po končanem sporazumu med zapadnimi silami priti do „oborožitve“ zapadne Nemčije.

V Lake Success zboruje še nadalje

Pismo iz Kanade

Alvinston, 10. 12. 1950

Uredništvu „Naš tednik-Kronika“.

Minilo je že dalj časa, da se vam nisem nič oglasil. Mi novinci smo tukaj posebno v prvem letu zelo zaposleni, poleg tega pa se še pridno učimo angleščine, kar nam je tudi zelo potrebno za nadaljnje življenje tukaj v Kanadi.

Gotovo vas bo zanimalo, posebno pa drage bralce lista „Naš tednik-Kronika“, kakšno je življenje na farmi v Kanadi. Zato čisto na kratko nekaj podatkov.

V cerkvi: Vsi sedijo, sedežev je dovolj na razpolago. Sedaj pozimi so vse cerkve ogrevane s plinsko kurjavo, in je v vseh cerkvah toplo. Duhovnike vzdržujejo verniki.

Šole: So tukaj zelo goste, tako, da ima vsaka krajša cesta že svojo šolo. V srednje in višje šole se vozijo učenci brezplačno izpred lastnega doma z državnimi avtobusi. Ceste so zelo lepe in dobro urejene.

Na farmi. Vsaka hiša je zelo moderno in okusno urejena in opremljena. Ne manjka električne razsvetljave in plinske peči, nadalje je hladilnik pri vsaki hiši. Poleg zelo dobre in izdatne hrane je vsak dan vsaj dvakrat meso. Črna kruha Kanadčani sploh ne poznajo. Skoraj izključno si vse gospodinje naročajo kruh pri peku, ki redno kruh z avtomobilom dostavlja na dom. Gospodinje pravijo, da se jim kruh ne izplača doma peči, ker je itak zelo poceni. To je kruh iz izredno bele pšenične moke, mešen pa je z maslom in mlekom in stane hleb, po 2 funta in pol težak, le 30 centov, kar si en delavec zasluži v 20 minutah.

V gostilni. Tukaj gostilni sploh ni. Imajo hotele. V navadnih hotelih toči-

jo samo pivo, ki ga je tukaj zelo mnogo vrst. V boljših hotelih pa točijo tudi vino in viski (žganje). Hoteli so odprti vsak dan — razen nedelje in praznikov, ko so zaprti — od 12. ure naprej, torej le popoldne. V hotelu so moški v enih prostorih, ženske pa v drugih, torej ne mešano. V hotel pa ne sme nihče, kdor še ni dopolnil 21. leto starosti. Isto velja za voznike avtomobilov. Ako se voznika zasači v pijanem stanju z avtomobilom, ali pa če ima v vozu kakršno koli alkoholno pijačo, pa če tudi ni pijan, mu policija avto zapleni in vozača zapre. Kaj bi rekli na to naši vinski bratci v domovini?

Restavrant: Služi potnikom in uslužbencem ob praznikih za javno kuhinjo, medtem, ko so hoteli ob praznikih zaprti, kot že zgoraj omenjeno. V restavrantu dobiš razne mrzle prigrizke, dobro kavo, čaj in brezalkoholne pijače; vina in žganja pa ne. Ob četrtkih in sobotah so vsi javni lokali odprti do polnoči, da si lahko vsak uslužbenec in delavec nabavi tedenske potreščine.

Na pošti: Na farmah in na vasi sploh ni hišnih števk; so samo imena lastnikov in ime ceste, na kateri je dotični farmar. Telefon ima skoraj vsaka hiša. Vsak farmar pa ima majhen zaboj ob cesti, tam mu vsak dan poštar dostavlja in odpremlja pošto. Poštarji imajo svoje avtomobile, kakor jih imajo tukaj tudi vsi farmarji, uslužbenci in delavci. Za božične praznike se že pridno pripravljamo.

Prav vesele božične praznike! Srečno in blagoslovljeno novo leto želim vsem dragim bralcem „Našega tednika“!

Vinko Petrcol

UNO in dobili so poročilo „treh“ o korejskem vprašanju. Poročilo govori le o tem, kar so že časopisi poročali.

Neki ameriški senator je predlagal, da je treba mobilizirati vseljence, takojimeno D.P. Armada teh naj bi se polagoma zvišala na 250.000 vojakov.

ANGLEŠKI VELEPOSŁANIK V MADRIDU

Foreign Office objavlja poročilo, „da je kralj odobril imenovanje sira Johna Balfoura Komga, izrednega in opolnomogočnega veleposlanika njega Veličanstva v Buenos Airesu, za izrednega in opolnomogočnega veleposlanika njega Veličanstva v Madridu.“

Sir John, ki je služil v Madridu kot prvi tajnik v letu 1928, je bil veleposlanik v Buenos Airesu od leta 1948. V letu 1941 je bil imenovan za ministra v Lizboni in v maju 1943 premeščen v Moskvo. V letu 1943 je bil premeščen v Washington.

ZDRUŽENE DRŽAVE ZA OBRAMBO FORMOZE

Zastopnik ameriškega zunanjega ministrstva je potrdil častnikarjem, da pošiljajo Združene države orožje in strelivo na Formozo, dostavi pa je, da je ta material primeren samo za obrambo. Izjavil je dalje, da so Združene države od izbruha sovražnosti na Koreji v preteklem juniju stremele za tem, da odpravijo pomanjkljivosti v obrambni oborožitvi Formoze.

Dean Rusk, pomočnik zunanjega ministra za vzhodne zadeve, je v nekem svojem govoru preteklega septembra najavil, da bodo Združene države dobavile določeno blago Formozi.

DAVIES IN EDEN V NEMČIJI

Namestnik angleškega zunanjega ministra Ernest Davies in bivši zunanji minister Anthony Eden nameravata od 13. do 21. januarja obiskati nemško zvezno republiko in zahodni Berlin. Obiskala bosta Bonn in sedeže pokrajinskih vlad v britanski in ameriški coni, kjer se bosta z nemškimi političnimi voditelji ter s člani zvezniške komisije in britanskega poveljstva v Berlinu.

S tem obiskom si hoče namestnik britanskega zunanjega ministra ustvariti z neposrednim opazovanjem pravilno sliko o nemškem položaju. Njegovi stiki z zvezno republiko in Berlinom bodo tudi v zvezi z obiskom, ki ga namerava napraviti v Nemčiji zunanji minister Bevin.

KONVENCIJA PROTI RODOMORU

Doslej je podpisalo konvencijo proti rododomu 27 držav. V petek, dne 12. januarja, je stopila ta konvencija v veljavo. Ob tej priliki je govoril na časnikarski konferenci v New Yorku Rafael Lemkin, profesor na Yalski pravni fakulteti, ki je predvsem izdelal besedilo dogovora proti rododomu.

Po opredelitvi prof. Lemkina je rododom hoteno uničevanje plemenskih, verskih, političnih, narodnostnih ali jezikovnih skupin. Vsaka teh skupin se more zaradi poizkusa rododomu pritožiti na Organizacijo združenih narodov.

JUGOSLOVANSKI BALET V EDINBURGHU

K sodelovanju pri mednarodnem glasbenem in dramskem festivalu, ki bo v Edinburghu prihodnje leto od 19. avgusta do 8. septembra, so povabili tudi jugoslovanski državni balet. Edinburghski župan bo januarja obiskal Jugoslavijo, da uredi vse potrebno. Jugoslovani bodo na festivalu izvajali narodne plese.

Važno opozorilo!

Poverjenike mesečnika „Vera in dom“, ki imajo še 5. in 7. številko letnika 1950, nujno prosimo, naj te številke čimprej vrnejo uredništvu lista „Vera in dom“. — Uredništvo istega lista tudi nujno rabi št. 1. mesečnika „Družina in dom“ iz 1. 1949.

Uredništvo „Našega tednika“ nujno potrebuje št. 6. lista „Naš tednik“ iz leta 1950. Kdor more to številko pogrešati, naj jo proti odškodnini pošlje na naslov „Našega tednika“.

Celovec

IN NJEGOVA PRETEKLOST

Pri preosnovah, ki jih je sprožilo znamenito leto 1848, se je skladno z določbo začasnega zakona o občinah, da je temelj svobodne države svobodna občina, tudi mesto Celovec izmotalo iz objema nad tristoletne podločnosti koroškim deželnim stanovom. Začetek meseca junija 1850 je izšel začasni občinski red za Celovec, ki si je potem na svobodnih volitvah 5. oktobra 1850 izbral svoj prvi občinski svet.

Ob tem jubileju je izšel pod uredništvom upravnika celovškega muzeja in tajnika Zgodovinskega društva za Koroško, prof. dr. Gotberta Moroja, deset tiskanih pol obsegajoči Spominski zbornik („Klagenfurt — Ein Überblick von der Urzeit bis zur Gegenwart“). V pestri vrsti člankov (v vsem srečamo 17 avtorjev) so obravnavane najrazličnejše panoge iz zgodovine celovškega mesta, deloma na osnovi samostojnega raziskovanja, večinoma pa so ti prispevki plod in posnetki dosedanjih znanstvenih dognanj, kar je razvidno tudi iz navedene literature, kakor je ob koncu pridana posameznim spisom.

V zvezi s tem spominskim zbornikom je napisal krajši članek znani slovenski zgodovinar dr. J. Mal, ki ni znan samo v Sloveniji, ampak daleč preko mej Jugoslavije. Iz njegovega članka posnemamo v glavnem sledeče:

Vrsta razprav se pričinja z opisom razvoja celovškega mestnega prava (dr. Gröll), o geografski in prometni pogojenosti za uspevanje mestne naselbine piše znani zemljepisec Paschinger, dalje so razmišljanja o prazgodovinski, rimski, srednjeveški in novejši dobi mesta, o njegovi topografiji, umetnostnih in arhitektonskih spomenikih, o slovu in o kulturnem in gospodarskem razvoju sploh.

Če je Ljubljana praznovala pred leti svojo 800-letnico prve omembe v listinah, potem zaostaja za njo Celovec le za nekaj desetletij, ko mu je Spanheimovec, vojvoda Herman (1161—1181) podelil tržne pravice. Celovec nima nepretrgane zveze s kako predrimsko ali keltsko naselbino, nedvomno pa so se v kraju naselili Slovenci in mu dali svoje ime. Ako se slovensko ime v spisih pojavi morda šele pozneje, je to pač zgolj naključje in posledica pretežnega tujejezičnega poslovanja. Slovenski Celovec — Cvijovec bo pač prvotna oblika za nemški Furt der Klage, kakor tudi osnova za prevod opata Janeza Vetrinjskega (začetek 14. stoletja), ki imenuje mesto Querimoniae vadus.

Zmotno je v Spominskem zborniku označeno Gröllovo mnenje, da je vojvoda Albreht leta 1338 moral potrditi koroško deželno pravo. Kajti takrat

je šlo ravno za nekaj drugega. Staro domače slovensko ljudsko pravo je bilo namreč s pronicanjem in sprejemanjem nemških fevdnih in drugih pravnih običajev tako prežeto in prevzeto, da so si Korošci želeli enotnih pravnih predpisov. Svoje staro „pozabljeno“ pravo so želeli nadomestiti s pravnim redom sosednjih Štajercev, na kar je deželni knez tudi pristal.

Podobno je tudi v Spominskem zborniku dr. Wanner na napačni poti s svojo trditvijo, da na Koroškem v marčnih dneh leta 1848 ni bilo pravih pogojev za socialne nemire. Dr. Malova „Zgodovina slovenskega naroda“ bi ga poučila o nasprotnem. Tam bi na strani 647 celo v sliki našel oklic iz meseca decembra 1847, ki je bil nabit na Velikovski vratih v Celovcu in ki grozi kresijskemu glavarju s kroglo, mestu pa s požigom, če ne dajo ljudem hrane namesto žganja.

Kakor je treba s priznanjem pohvaliti vztrajna, uspešna in vneta prizadevanja koroških znanstvenikov na področju domoznanskega raziskovanja, tako je treba na drugi strani pokazati na veliko pomanjkljivost, ki se javlja v tem, da popolnoma prezirajo znanstveno delo pri Slovencih, ker se ravna po starem nemškem geslu „slovenica non leguntur“ (kar je pisano v slovenščini, tega ne berem). Zato je

tudi v omenjenem Spominskem zborniku ostala marsikatera stran iz pravne, politične, kulturne in gospodarske zgodovine nepopolno pojasnjena ali pa je bistveno pomanjkljivo opisana.

Na pritiskanje koroških deželnih stanov je 21. aprila 1518 že na smrt bolni cesar Maksimilijan prepustil Celovec stanovom, ki je s tem prenehal biti deželnoknežje mesto ter je postalo stanovom podrejeno mesto. Z osredotočevanjem uradov se je Celovec kmalu razvil v glavno mesto dežele, ki je znajo prišel v tesnejše stike ne le v gospodarskem, marveč tudi v prosvetnem in kulturnem pogledu.

Iz Traunigovega članka v Spominskem zborniku o celovškem šolstvu pa to ni tako razvidno. Obravnava namreč šolstvo šele iz terezijanskih reform; zanimiva je okoliščina, da so 1775. leta pustili v Celovcu dve predmestni šoli, da bi normalke kot vzorne glavne šole ne omadeževali s „proletariatom“. V zborniku se sicer omenjajo zasluge Rudmaša in Ahacija, toda nikjer ni razvidno, da je njuno preporočiteljsko prizadevanje veljalo posebno tudi izobrazbi slovenske mladine.

Za starejšo dobo bi bilo treba omeniti, da so leta 1572 (13. maja) koroški stanovi postavili slovenskega predikanta Gregorja Fašanka pri slovenski špitalski cerkvi sv. Duha v Celov-

cu. Ta Gregor Fašank je leta 1588 predlagal koroškim deželnim stanovom, naj bi se natisnil njegov slovenski prevod postile Vita Dietricha. Stanovi so predlog zavrnili, češ da je slovenska biblija še vedno na zalogi in bi torej tudi slovenska postila ne šla v denar. Pač pa je dežela (11. novembra 1588) kupila za 71 goldinarjev, 3 tolarje in 8 krajcerjev biblije za knjižnico celovške deželne šole. Na ta zavod je leta 1593 kot rektor prišel znani zgodovinar Hieronim Megiser, ki je leta 1595 v sodih pretihotapil Trubarjevo slovensko hišno postilo v slovenske dežele; v Celovcu je skrival nekaj časa knjige v šolskem poslopju.

Leta 1579 (10. marca) so koroški stanovi sklenili, naj se slovenski luteranski katekizem tiska nespremenjeno; ako bi se v prevod vnesle kake spremembe, potem bi katekizem na Koroškem prepovedali. Tega in naslednjega (1580) leta so koroški stanovi večkrat razpravljali o Dalmatinovi bibliji „za Kranjsko“. Dne 21. oktobra leta 1580 so korekturo zaupali župniku v Cajnčah Janžetu Fašanku (poznejšemu stanovskemu predikantu v Celovcu) ter Gregorju Krekoviču (ki ga doslej naša slovstvena zgodovina vobče ni poznala). Konec tega stanovskega zapisnika je pozneje nekdo pripomnil: zu Laybach hette man ain besser gelegenheit ond mehr Leüt so windisch khundten.

V Celovcu naših dni je zaradi številnega povojnega dotoka nemških izseljencev, še bolj pa zaradi medvojnih poškodb pomanjkanje stanovanj zelo občutno. Mesto je doživelo 48 zračnih napadov, po katerih je bilo poškodovanih 50% vseh hiš, ubitih pa 510 ljudi.

To je v glavnem vsebina dr. Malovega članka s pripombami k celovškemu Spominskemu zborniku.

GOETHE IN SLOVENC

V oktobru lanskega leta je izšla v Ljubljani pri Državni založbi Slovenije obširna izdaja izbranih Goethejevih pesmi. Za pesmi tega največjega nemškega pesnika je bilo med Slovenci vedno živo zanimanje.

Že leta 1857 je prestavil slovenski pesnik Matija Valjavec Goethejevo „Ifigenijo“, ki je pozneje in sicer leta 1899 izšla v drugi izdaji v zbranih spisih Matija Valjavca.

„Slovenska Matica“, narodna založba Slovencev, ki je bila ustanovljena leta 1868, je izdala leta 1908 prevod I. dela Goethejevega „Fausta“, ki ga je prestavil profesor Anton Funtek.

Leta 1932 so praznovali stoletnico Goethejeve smrti. Ob tej priliki je izšla v Ljubljani mala knjižica z odlomki iz Goethejevega dela „Wilhelm Meisters Wanderjahre“. Prevod je oskrbel Ivo Šegula.

Leta 1935 je izšla kot šolska izdaja z obširnim komentarjem Goethejeva drama „Egmont“, ki ga je prevedla na slovenščino in je tudi sestavila komentar Milena Mohoričeva.

V kraskem bo izdala „Slovenska Matica“ v Ljubljani v novi predelavi

Frana Albrechta Goethejevo „Ifigenijo“. V pripravi pa je tudi nov prevod „Fausta“; delo pri tem prevodu je prevzel pesnik Božo Vodušek. Nekaj odlomkov iz tega novega prevoda je že izšlo v začetkom omenjeni zbirki Goethejevih pesmi.

Prevod pesmi, ki so izšle v tej zbirki, je oskrbelo deset slovenskih pesnikov, med njimi tudi lanske leto umrli pesnik Oton Župančič in pa slovenski literarni kritik Josip Vidmar. Urednik te zbirke je Fran Albrecht, ki je sestavil tudi precej obširni komentar. „Rimske elegije“ je prestavil znani prevajalec iz latinščine in grščine, Anton Sovré. Ta zbirka je izšla z malo zamudo ob 200-letnici rojstva Wolfganga Goetheja. Knjiga je zelo lepo opremljena, tisk je zelo okusen, z modrimi začetnicami (inicialkami) za vsako pesem. V enaki barvi so tudi naslovi pesmi, papir je izbran in zbirka je opremljena tudi z nekaterimi slikami. Uvod je sestavil Josip Vidmar.

Knjiga vsebuje XVI in 296 strani, naklada je bila 4000 izvodov in je bila v nekaj tednih razprodana. Veliko število knjig so pokupile ljudske knjižnice.

Bolest

„Kje si cvet?“
Toži golo, sneženo drevo;
„Ali že umira svet?“
Žalostno vzdihuje nebo.
V gozdu mrtvaška tišina —
Pod belim bremenom se joka
planina...
Osamljen — razburjen divja.
Veter po gaju... sem in tja...
Rahlo in plašno potok pod ledom
šumlja...
Ko jutranji zvon doni —
V mrzli temi svet še spi —
Žalostno ugasne glas...
Ko zvečer se zopet oglasi,
V temi zopet se zgubi,
Žalostno zadremlje vas...
Kje ste cvetlice,
Šopki in venci?
Kdaj bom spet ptice
Slišal v senci?!
Vse molči —
In spi...?!
Srce hrepeni...
Upajoč trpi
Kratke, neprijazne dni,
Dolge, dolge... vse noči —

Valentin Polanschegg

Z. I. M:

Zvesta seca

14.

Rok, pravi gospodar, je vedel, koliko bratovega in materinega znoja je popila zemlja Rutarjevega grunta. Vedel je tudi, da sam nikdar ne bo na domačiji gospodaril. Kmečko gospodarstvo potrebuje vedno svežih, mladih delovnih moči. Rok se je obrnil k Jozu: če bo Jožek fant na mestu, tak kot so bili Rutarji, bo on gospodar na domačiji. Tudi Nežica bo dobila svoj del, če bo posebno nadarjena, pa bo šla v šole. Stric in boter sem tvojim otrokom, gledal bom, da postaneta pridna in poštena.

Joz si je oddahnil. Naslonil se je v naslonjač in užival pomladno sonce. Opazoval je Nežico, ki je prenašala svojo čedo, jo oblačila, umivala in česala. Ko se jo je naveličala, je začela trgati rožice. Nosila jih je ateju, ta se

je moral vedno čuditi in kihniti zaradi prijetnega vonja, čeprav je bil včasih to navadni rumeni regrat.

Brata sta molčala in tudi Neža se je zamislila Bog ve kam nazaj...

Kot svečka, ki gori že čisto pri koncu, je bil Joz. „Zdaj in zdaj ugasne“, si je mislil marsikateri obiskovalec, ki je opazoval upadlega Rutarja.

„Da bi si le toliko opomogel, da bi otročiča mogel pestovati,“ si je želel.

Toda angel smrti je stal že čisto blizu njegove postelje. Izmučeno srce se ni moglo več ustavljati.

Kako si je ubožec želel kapljico vode, a ni je mogel užiti. Še svete popotnice ni mogel sprejeti. V tolažbo mu je bilo podeljeno sveto poslednje olje.

Čim bolj se je dan daljšal, tem bolj je njegovo življenje ugašalo. Na praznik Presvetega Rešnjega Telesa je Rutarjev Joz preminil.

„Atej haja,“ je Nežica kazala na rajnega očeta. In, ko se ni prebudil, je tožila:

„Jož, tako dolgo haja in noče se zbuditi!“

Neža, ki je kot močna žena stala s svečo ob sinovi smrti postelji, ni imela več solza, da bi jokala. V teku let je vse iztočila. Sedela je in ponavljala Gospodovo molitev: „Zgodi se tvoja volja!“

Mnogo prijateljev in znancev je spremljalo Rutarja na vrbiško pokopališče. Zaveden Slovenec, skrben oče in dober prijatelj je našel svoj pokoj. Mnogo je žrtvoval in pretrpel za svoje ideje. Zato je prav upravičen napis na spominskem kamnu:

Za vse trpljenje, skrb obilo,

Bog bogato daj plačilo!

Nežica nosi rožice na grob. Še se spominja nanj, na ljubečega ateja, a ve že tudi, da se nikoli več ne prebudi, da večno spanje spi.

Pri Rutarju pa raste nov rod. Babica še vedno živi. Opazuje mlado, sveže življenje in se veseli. Veseli se, ker je vendar doživela pomladitev domačije. Otroka sta kar pridna in kažeta veselje do dela.

Nežka in Jožek se igrata. Neži je gospodinja in peče kruh. Babica so ji

povedali, da je „delavec hlebavec“ in ona ima vsak dan toliko ljudi nasititi. Jožek pase kravice in poganja konja: „Hi, hot, hi!“ Krave, navadno pohlevne, mu danes čudno nagajajo. Že pet palic je zlomil nad njimi. Babica ga pouči: „Jožek, ne smeš biti tako neusmiljen z živino!“ In Jožek pomisli, kako joka, če je on tepen, zdaj svoje živali boža in ljubeže.

„Zdaj bi bil pa že čas, da me Bog k sebi vzame,“ večkrat potoži stara Rutarica. Sitnari pa ne. Saj je doživela, kar si je najbolj želela — potomcev za Rutarjev dom.

Tako mi je pripovedovala Neža. Z zanimanjem sem poslušala pripovedovanje te stare, preizkušene žene. Njeno povest sem napisala tudi vam. Resnična je, vesela in žalostna; kaže pa veliko mero zaupanja v Boga, ljubezen do doma in materinega jezika. — Babica še zdaj živi. Z rožnim vencem v roki sedijo ob peči in žebrajo. Žebrajo, da bi v Rutarjevi hiši vedno prebival rod zvestih src.

KONEC

Od novega leta do svečnice

Za božično dobo je med našim narodom še polno starih običajev in navad, ki pa nekatere živijo le še v spominu starejših ljudi, nekatere so zapisane, še druge pa so še žive med narodom in bi prazniki brez teh običajev in navad ne bili popolni. Tako si skoraj težko predstavljamo božični večer, Silvestrov večer in pa večer pred sv. tremi kralji brez večernega kajenja in škropljenja z blagoslovljeno vodo.

Božična doba traja od božičnega večera — deloma bi mogli k tej dobi prištevati tudi že advent — pa vse do svečnice. Zato tudi stojijo jaslice, ki so prava podoba božične dobe v naših domovih, do svečnice.

V božično dobo pade tudi star narodni običaj koledovanja, ki so ga nekoč gojili naši predniki skrbno in zvesto v osmini novega leta. Na žalost se danes vedno bolj odtujujemo kakor drugim tako tudi tej navadi. Materializem in modernizacija ubijata stare šege, s katerimi so prepleteni naši predniki svoje življenje od zibelke do groba, od jutra do večera, od novega leta pa preko celega leta vse do starega leta dne.

Koledovanje ali v pesem povezano novoletno voščilo se je v svoji stari prvotni obliki ohranilo le še v krajih, ki so bolj oddaljeni od glavnih cest in prometnih žil. Tako se je na primer ta običaj še lepo ohranil na pobočju Svinške planine, kjer je sploh še obilo, toda še premalo raziskanega narodnega blaga. Pevci iz Krčanj nad Grebinjem so pred kratkim priredili v celovškem radiu koledovanje kakor je še običajno na Svinški planini. Ta prireditev je bila — kakor je napovedovalec iz Krčanj omenil — v pogum vsem tistim, ki še goje to starodavno šego ter v opomin onim, ki so jo že opustili. Zato gotovo ne bo odveč, da to koledovanje na Krčanjah opišemo tudi v „Našem tedniku“.

Koledujejo na Krčanjah trikrat na leto: V osmini novega leta, o svetih treh kraljih in pa o svečnici.

Vsakokrat pojejo koledniki pesmi, ki so po obliki in po melodiji stare gotovo že nekaj sto let. Vsebinska je povzeta bržkone iz starih uprizoritev božične skrivnosti v Betlehemu.

Za novo leto

Z novoletnim koledovanjem prično že na večer praznika sv. Stefana. Že po praznični maši se na ta dan zmenijo fantje, kje bodo zvečer začeli s svojo pesmijo. Ko je legel mrak na hribe Svinške planine, ko je nakrmljena živina in ko je zbrana družina okrog mize, se zberejo koledniki neslišno pred določeno hišo. Mehko zadoni v veži ali pa pod oknom stara novoletna pesem:

„Včakali smo novega leta dan, čast hvalo mi dajmo Bogu.
Te staro je že minulo, nikoli ga več ne bo.
Koliko teh naših perjatelov leži na tem žegnanem britofu,
smo vani v tem starem letu z veseljem obhajali se.“

V hiši vse utihne. Kmet si oddahne: „Koledniki so tu!“ Srečno bo torej novo leto! — Ko bi jih ne bilo, bi bilo to slabo znamenje za potek novega leta. Zatorej sedaj gospodar namigne gospodinji, naj pripravi hitro nekaj za pod zob. Zunaj pa koledniki medtem nadaljujejo:

„Danes je že ta osmi dan, ko nam je biv Jezus rojen,
je biv rojen in k nam poslan in notri v te jasli podjan,
leži v anej strgani štalici, leži med živinco na slamici,
ta kralj nebes inoj zemlje, on hoče trpeti za vse.
Svet Jožef je pa tako djav: O detece majhno,
boš mor'lo obrezano biti po šegi judovski.“

V tempelj te bomo pripeljali, pred škofa te bomo postavili,
o Jezus bode tvoje ime, naj tebe vsi časte.“

Ko je pesem utihnila, stopi eden izmed kolednikov pred vrata in vošči glasno v resnih in smešnih besedah celi družini blagoslova za novo leto:

„Bod vam vošeno k novemu leti zdravje in sreča,

da b' biv žegn' pr' hiši, pr' družini, na puli pr' letini,
v hlievi pr' živini, pr' kolini, pr' kuretni

pa še pr' petelini.

„Da b' ble ojce vačji kot kure, butr vačji kak pa pinja,

kočej vačji kak pa svinja, kropi vačji kot pa kuhinja in smetovna tovši kot pa rinja...“

Navadno se sedaj odpro vrata in gospodar povabi voščilce v kuhinjo na mavžno. Ako se jih hoče hitreje odkrižati, jim pomoli skozi duri v vežo gnjat ali drugi kos mesa. Večkrat se je tudi že pripetilo, da so sprejeli koledniki iz rok kakšnega skopuškega kmeta osmojeno grebljico; to je deska, s katero grabi gospodinja oglje iz krušne peči. Le v redkih slučajih pa ostanejo vrata sploh zaprta. Za takšne izjeme pa imajo pripravljene koledniki posebne pesmi:

„Mi smo prišli vas obiskat, zdravje in srečo vam voščevat,

mi ne bomo peli vam zastonj, radi bi imeli en dober von.

Liter vina podkuhanega, anga kapuna pačenega.

Mi smo tam doli zbarali, da ste prašiče harali,

bodi svinja al' pa pec, nam se sliši ta večji hec.

Ilirske božične pesmi

IZ MAJARJEVE PESMARICE

Naš sotrudnik iz Roža nam pošilja sledeči dopis:

Pred sabo imam staro cerkveno pesmarico, katero je izdal Matija Majar Ziljski, kaplan pri stolni cerkvi v Celovcu. Natisnil in založil pa je pesmarico Leon Janez leta 1846. Te cerkvene pesmi je zbiral Majar pri ilirskih Slovencih in v predgovoru pravi: „Tukaj je nekaj od mene zbranih najstarejših, najnavadnejših, najlepših pesmi, ki jih ilirski Slovenci na pamet znajo in jih pri službi božji pojo. Vsaki pesmi se vidi, da ni od učenih ljudi, pač pa od preprostega naroda. Če človek melodijo pesmi dvakrat sliši, jo zna. So kakor dobro dišeče rožice, ki same na ledinci zrastejo. So živahne in pobožne, kakor so naši Slovenci.“ Naj vam navedem tu par teh pesmi, pravi dopisnik dalje.

Prebudite se vse stvari,
tam v štalci se dete rodi.
Jezus je rojen,
z nebes k nam poslan
v tolažbo nam grešnikom dan.

Angelci z nebes pridejo,
pred detcem se priklanjajo,
ponižno ga molijo,
slavo mu spevajo,
Jezusu lepo strežejo.

Jezus, oj detece mlado,
nihče te še ne spozna,
le neumna živina,
te vendar že spozna
za kralja nebeškega.

Osliček, volec poklekne,
in detece ogrevata,
ktero v jasli leži,
velko mraza trpi,
vse ljudstvo naj ga moli.

Marija mati Jezusova,
polna žalosti in veselja,
milo zdihuje na
Očeta nebeškega:
Poglej naine in sina svojga.

bodi koza al' pa pok, nam se sliši ta večji brok.

Vani si zlezu na ta višji pvoh, urezav si dovsa ta tovši boh.

Lietus nam menda ne boš tak fovš, da bi nam ne napovnil naš koš.“

In na takšen poziv kmet res ne more ostati več „fovš“. — Najdejo se dobrine v kašči in kleti. Ob njih se odveže vsem jezik in smeja in šegavosti ni kmalu konca. Vmes zapojejo marsikatero luštno, s katero podražijo dečve ali pa gospodinjo. Tudi godec, kate-rega ima družba s seboj, postane živahen in prične raztegati svoj meh. Po njegovi viži pa se zavrti staro in mlado.

Čas poteka in koledniki se začnejo poslavljati, saj jih čakajo že pri sosedu, kamor se sedaj napoti cela družba, koledniki in še kdo od ravnokar obiskane družine. Tam zapojejo spet novoletno pesem in običaj se ponavlja. Izza Žvombarce že žari jutranja zarja, ko se napotijo koledniki od zadnje postaje vsak na svoj dom. Ni črda, če so nekateri več kot židane volje.

Tako nekako je „priplaval“ predlanski stari Franc domov k svoji Katri. Ob tej uri je imel pred njo vedno slabo vest. Še je zajeceljal, ko je vstopil: „Kkkkatttra, pppppostttellj ddrži!“ in se je z zadnjim pogumom zvalil na „štrozak“.

Za sv. tri kralje

Novo leto se je pričelo. Na predvečer svetih treh kraljev pa gredo krčanski fantje „kraljevat“. Nekoč so še hodili od hiše do hiše, oblečeni v dol-

ge bele halje s pozlačeno krono na glavi. Pred njimi pa je žarela zvezda repatica na dolgem drogu. Danes pa se ob tem času zberejo fantje tam kje pred Rutarjem ali Jomelnikom in kmalu sliši zbrana družina zunaj poltiho šepetanje in takoj nato starodavno pesem:

„V jutrni deželi ena zvezda gori gre, ki v svoji lepoti

prav lepo sveti se.
Ta zvezda nas spominja na to rojstvo božje

inoj tudi na tega Kralja nebes inoj zemlje.

Ti sveti trije kralji podajo* se na pot, in grejo tega novega Kralja iskat.
V jeruzalemskem mestu so vprašali srčno

le koj po tem detetu, kje bi rojeno blo.

Ti sveti trije kralji pridejo k jaselcam,

veliko veselje občutili so tam,
ko najdejo Marijo in svetega Jožefa,

inoj tudi tega Kralja, ki so iskali ga.“

Tudi po tej pesmi povabijo kolednike v hišo na „pačenega kapuna in podkuhanega vince“; včasih je potrebno za to posebno opozorilo:

„Mi smo prišli vas obiskat,
zdravje in srečo vam voščevat,
mi ne bomo peli vam zastonj,
radi bi imeli en dober von,
liter vina podkuhanega,
anga kapuna pačenega.“

Pozno v noč se spet veseli staro in mlado, dokler se potem ne odpravijo vsi k sosedu, kjer se „kraljevanje“ ponavlja in nadaljuje.

Za svečnico

Tretji praznik božične dobe je svečnica. Ljudstvo ta praznik posebno obrajta. Dan je postal že daljši, od strehe prične že kapati, kure začno že nesti prva jajca. Kaj čuda, da se v osmini tega praznika še enkrat ponovi koledovanje od hiše do hiše pod sličnimi okoliščinami kakor ob novem letu in svetih treh kraljih. Pri tem pojejo koledniki tole pesem:

Na samo jutro svečnice, ko je Marija v tempelj šva,

Oh Marija, oh Marija, si nam rodila Jezusa.

Marija je na prag pokleknila, je svojo molitev opravila.

Oh Marija, oh Marija, si nam rodila Jezusa.

Marija je dol po templu šva, ofrava je dva golobiča.

Oh Marija, oh Marija, si nam rodila Jezusa.“

Pesem je zamrla. Pevci stopijo v hišo, kjer že diši po krapih in mesu. Saj je svečnica vesel praznik. Povrhu pa je še blizu pust. Zato se kaj hitro oglase fantje s krčanjko pustno himno, ki omiluje vse tiste device, katere še skrbi ta ledik stan. Takole zapojejo:

„Pust se nam že približuje, vsako dekle se solzi,
milo, milo premišljuje, kak bo živelo stare dni.
O nesrečni ti Herodež, ti si vsega tega kriv,
ker si toliko mladih fantov v Betlehemu pomoriv.
Tebe boj' dekleta klele, ko bo prišov sodni dan,
ktere ne boj' moža imele, boj' morle vmreti v ledik stan.“

Ljudstvo v gorah je rado veselo, saj pa si to veselje v težkem delu po hriboviti zemlji tudi zasluži. Zato porabi rado tudi razne prilike, kakor je bilo prvotno tudi koledovanje, za veselo družabnost. Zmiraj se še najdejo gostoljubne hiše, kjer kolednikom postrežejo tudi opolnoči.

Omeniti je še treba, da koledujejo koledniki v več skupinah, saj bi pa tudi samo ena skupina ne mogla obrajtati vse grape in hribe obširne krčanjke fare. —

K temu letu novemu,
k temu rojstvu božjemu;
k temu letu novemu,
k temu rojstvu božjemu;
(Marija je rodila Jezusa!)

(Marija spleta krancel zlat,) to ni noben krancel zlat,
to je le Marija z Jezusom,
(Marija je rodila Jezusa!)

(Marija trga rožmarin,) to ni noben rožmarin,
to je le Jezus Marijin sin.
(Marija je rodila Jezusa!)

(Marija trga lep marjon,) to ni noben lep marjon,
to je le Marijin zlati tron.
(Marija je rodila Jezusa!)

(Marija trga lilijo,) to ni nobena lilija,
to je le nebeška zarja.
(Marija je rodila Jezusa!)

(Marija trga nagelne,) to niso nobeni nagelni,
to so le nebeški angeli.
(Marija je rodila Jezusa!)

CELOVEC

Nedeljska služba božja za naprej zopet ob pol devetih v slovenski cerkvi v Priesterhausgasse. Popoldne ob štirih blagoslov.

OPOZORILO PEVCEM

Vse pevke in pevce opozarjamo, da je pevska vaja vsak torek zvečer ob 20. uri v Mohorjevi hiši na Viktringer Ringu št. 26, v sobi št. 4.

Pridite vsi in točno ob označeni uri.

Staro ZLATO in srebrna denar kupujem po najvišjih cenah. — URE in poročne prstane dobite pri meni zelo poceni

F. Kacnec — URAR

Celovec, Burgasse 8

LOČE

Pod spretnim in neumornim vodstvom učiteljice g. Meškove je šolska igralska družina tudi letos presenetila naše farane kar 2 krat z obširnimi in pestrim igralskim sporedom. Ena predstava je bila posvečena božičnici vojnih žrtev obeh svetovnih vojn, pri kateri priliki so bili obdarjeni vsi člani tega združenja.

Adamu je bilo najbrže predolgčas, drugače bi mu Bog ne bi bil ustvaril Eve, da bi ga kratkočasila in mu stregla. Toda Eva je prekoračila svoj delokrog in zapeljala še Adama. Radi tega sta morala ven iz raja. Kako fletno bi se lahko imeli še danes mi Evi ni potomci, če Eva ne bi bila grešila, Adam pa ne nasedel svoji zapeljivi in „prehici“ Evi. Tako pa služimo vsakdanji kruh, ki je za nekatere trd kot kamen, za druge pa mehak kakor med, vsak po svoje.

Dosti manj grenak kruh pa bi bil, če bi živeli življenje, ki so ga nam nakazali prav zadnjo nedeljo v letu naš g. dušni pastir. Toda kaj hitro splahte vse lepe besede, doneče po hiši božji, opominj in apeli na dobra srca v morju pozabljenja. Kakor otroci navajeni nenehnega opominjanja in priganjanja k dobremu in ne vemo, kedaj grešimo zoper sebe, bližnjega, brate, sestre in starše.

Naše farno življenje in hotenje je kar nekam umerjeno. Statistika o gibanju v naši fari v preteklem letu nas navdaja z občutkom normalnega razvoja tako na polju ljubezni, pripada in odpada in ni povoda za bojazen, da bi izumrli.

Najlepše darilo!
radioaparati iz trgovine

Otto Gaggi Beljak

(Zraven Parkhotela)

RUTE

Letošnja zima je nekam neusmiljena z nami. Mraza sicer ni, toda snega je toliko zapadlo, da se počutimo kakor zapadeni, saj nam sneg in ogreb zakrivata celo pogled skozi okna, kar posebno hudo zadene ta ferbčne in puste. Pridno moramo ogrebat sneg, kjer so pa bolj počasni ali nimajo korajže zlešti hortej na streho ali ni hlač pri hiši ali nosijo predolge janče, tam pa se strehe udirajo pod težo debele plasti snega. — Debela plast snega pa pokriva tudi vso prostranost in tudi one livade, kjer so naše ovce ob nehudi zimski zobjale napol suho travo okoli štorov, grmovja in smrek in se za silo preživljale. Ovce in sirk sta glavna činitelja v našem gospodar-

stvu. Ovce nam dajejo sočno meso in volno, sirk pa našo tradicionalno „mejšto“. Kakor si ne moremo misliti semnja brez ovčje prate, tako ni dneva, da ne bi otepali po večno ževčni mejšti. V Ovčni bolj „pošacajo“ kolone in majžlne — četudi so jim „pulčani fovš“, posebno kadar morajo petrolejko prižgati —, dočim dajejo drugod prednost ovčji prati. Toda lanska suša in številni jazbeci so prizadejali sirku in s tem posebno majhnemu človeku občutno škodo, letošnja huda zima pa ogroža še preskrbo naših ovce in preti nevarnost od strani lačnih volkov, ki posebno v tem času napadajo ovce, in kakor bi obvohalo dobro pečenko, „zberejo“ najdebelejšo.

V Ovčni so umrli Cencijeva mati. Lepo starost so dosegli in lepo življenje so živeli, številnim otrokom so življenje dali, preostale pa lepo vzgojili. Trudni življenja so prestali in za vedno zatisnili svoje oči. Nad vse ljuba domača zemlja jih pokriva, koder naj bi našli Cencova Leni potrebni mir.

Mati, zlata mati, le ena je in le ona poseduje potrebno razumevanje, lepo besedo in blag nasmeh. Mati nam je svetel vzgled pravičnosti, potrpljenja; ona nam je najboljša svetovalka in pomočnica v nesreči. Mati čuti z nami v nesreči in raduje se z nami v sreči. S smrtjo matere zgubimo največji zaklad, njeno nenehno ljubezen in njeno večno skrb. Matere se vedno radi spominjamo, največkrat pa še v nesreči in najbolj hudo nam je ob smrti matere. Tudi na mrtvo mater često mislimo s hvaležnostjo in spoštovanjem; materi pa nismo nikdar dovolj hvaležni.

Priljubljeno „Pratiko“
za navadno leto 1951
dobite pri Družbi sv. Mohorja
v Celovcu.
STANE 2.— šilinga

LEPENA

Zima in gospoda ne prizaneseta, to se je letos že več kot preveč resnično izkazalo. Res da mraza še nismo imeli posebnega, toda snega že kar za dve zimi. Huda prede letos divjadi, posebno srnjadi, ker v tem visokem snegu težko najde potrebne krme. Lovci in prijatelji lova, krmite divjad, če hočete da boste imeli jeseni kaj loviti!

Obžalovanja vredno je, da se še vedno najdejo ljudje, ki kar javno objokujejo, da grozi nevarnost, da bodo lovski tatovi kmalu izumrli, kakor da bi bili lovski tatovi neka posebna ljudska dobrina. V resnici pa lovski tat ni nič drugega kot vsak tat, ki krade; lovski tatvina ni nobeno junaštvo, temveč nezakonito, zato zlo dejanje. Kdor trdi, da je tatvina, pa če tudi lovška, podedovana šega, ta dela poštenemu slovenskemu ljudstvu krivico. Ravno tako tudi, kdor prišteva tatvino, pa če tudi lovsko, k romantiki; moramo reči, da ima jako čudne nazore o romantiki.

Vsak človek ve, če hoče, da lovski tat strelja vse, kar vidi, tako da morajo mladiči divjadi dostikrat žalostno za lakoto poginiti, ker jim je tak zlikovec ubil vodečo mater. Pa ne samo to. Tudi na človeško življenje so zmožni taki „romantični“ junaki položiti svojo zločinsko roko, to je tudi prebivalec Lepene dobro znano.

Torej lovci, prijatelji lova, narave in prave romantike, dajte divjadi tudi krme, ne samo svinca, pa tudi na stradajoče ptice ne pozabite, spomladi vam bodo to dobroto stotero povrnilo.

št. Lenart pri sedmih studencih

V novo leto smo stopili,
Bog daj, da bi srečno bilo,
naj prinese zdravja, sreče
in denarja vsem obilo.

Novo leto se je pričelo in čas je zopet, da se oglasimo. Staro leto smo dobro preživeli in reči moramo, da smo bili z njim zadovoljni. Saj nam je prineslo toliko lepega in dobrega, da se verjeti ne moremo, da je vse res. Dvakrat so se podali v sončno Goriško naši pevci, trikrat so bili naši farani v svetem mestu v Rimu, poleg tega je še Koradov Ernst preskrbel, da se je marsikdo lahko zastonj peljal na Južno Tirolsko. Poleg teh užitkov v tujini smo še marsikaj lepega preživeli doma. Ne bomo vsega obravnavali, saj ne bi mogli končati z vsem. Toda emu drži, teh lepih dni se bomo še marsikdaj spominjali.

Za praznike so prišla zopet med nas dekleta iz lepe švicarske dežele. Kakor so rade odšle, tako so spet rade prišle nazaj, da med svojimi preživijo najlepši praznik v letu, božič. Bedlavova in Hudetova sta že spet odšli, tudi Kolerjeva Mici bo odšla kmalu za njima. V daljni deželi jim želimo obilo sreče in na skorajšnje svidenje!

Zima je pa letos res čudna. Že smo se veselili na božične praznike, toda kot bi odrezal, prišla je odjuga, z odjugo pa dež in spet smo bili tam kot prej. Zastonj smo se veselili na toplo in prijazno gostilno na Strmcu, kamor smo se namenili iti se sankat in smučat. Zastonj je spetka pridna gostilničarka dobre potice in pripravila dobrih domačih klobas. Jezna pa najbrž ni preveč, je vsaj več dobrot ostalo za njo samo. Toda kakor sedaj izgleda, se bodo časi spremenili in zopet bo živahno in veselo pri starih znancih in zato svetujemo, naj takoj zakoljejo zopet kakega kočiča, da ne bomo zastonj hodili tako doleč.

Tudi našim kmetom nagaja letos zima. Sklenili so voziti les z gore, toda nov sneg in nazadnje še plaz, ki je skoro zadelal gorpiško sotesko, jih ovirata pri delu. Za nekaj časa smo bili celo odrezani od Beljaka. Avtobusi niso vozili, vlaki so imeli velike zamude in s tem se je poznalo tudi „bankam“ v Beljaku, kamor smo hoteli nesti denar, da bi ga shranili, da ne bi doma zmrznili ali pa, da ga ne bi odnesla Bistrica v slučaju, da bi se plaz odtajal.

Na dan sv. treh kraljev so imeli svojo letno sejo naši gasilci v gostilni pri Mentaju. Gasili so med tem zborovanjem, seveda samo svojo žejo, in se marsikaj posvetovali. V znak priznanja in zahvale so pa ponovno izvolili za poveljnika sposobnega in delavnega Woschitz Francija in mu s tem pokazali svojo zaupanje. Tudi mi se veselimo tega dogodka in mu k ponovni izvolitvi iskreno čestitamo.

Omeniti moramo tudi, da se je naš znanec Trabinar, ki je pred prazniki zbolel in ki so ga odpeljali v bolnico v Beljak, spet vrnil zdrav in vesel med svojo družino. Tudi Jurčeva mati je toliko okrevala, da zopet lahko prebira njen ljubljani list „Naš tednik“. Želimo ji pa, da še bolj okreva.

Hodiše

„Prelepa je hoduška fara... Lepo mi poje ta hoduški zvon... Sveti Juri je njegov patron... Od kod si pa ti doma? S prelepega Hodiškega!“ Tako se ponosno ponaša naša fantovska pesem. Res je lepa naša fara, dolina peterih jezer: Velikega Vrbskega in srednjega Hodiškega in treh manjših, Reauškega, Čevnarjevega in Habnarjevega. Pa še trije ribniki so prava jezera: Hodiški birt in dva Špintekova birta v Sekiri. Farni cerkvi delajo družbo tri lepe podružnice: Šmarjeta na Gradu in Sv. Ana nad Ribnico, obe nudita diven pogled na bližnjo in daljno okolico in na Celovec, ki je od tu podoben slavnim Benetkam ob Jadranskem morju; spodnjo faro varuje starodavni Šmiklavž.

Najrajši pa zahajamo v našo farno cerkev, ki je v svoji notranjstvi zadnja leta čisto prenovljena, pravečata kristalna palača, vsa svetla v svojih sončno rumenih in snežno belih barvah, oltarji pa se bleščijo kot resnični trojni Boga, angelov in svetnikov.

Asfaltirana cesta vodi skozi Hodiše in nas veže z velikim svetom in še ponoči je naša farna vas bajno razsvetljena prav kakor mesta, da nas ne podnevi ne ponoči nihče ne more zgrešiti. Zato v naše kraje prihaja dosti letoviščarjev, da se v tem raju oddahnejo, operejo in osončijo. Veseli smo jih, ker nam prinesejo potrebne denarce za življenje, za izboljšanje našega gospodarstva in za olepšavo naših hiš.

V vročih mesecih je pri nas živahno ljudsko vrvenje vseh mod, starosti in jezikov. Sedaj pozimi pa nas zanima ljudsko gibanje v naši fari, ki šteje 23 večinoma raztresenih vasi in 1830 vernikov. Ko se na novo leto oznani statistika farnega življenja, je v cerkvi tiho kot pri povzdigovanju in oklicevanju. V jubilejnem letu 1950 je zrasla sledeča statistika: Rodilo se nam je v fari 20 in v Celovcu 12 otrok, skupno 32 od teh 25 zakonskih, 7 nezakonskih, 14 deklic, 18 dečkov; vsi novorojenčki so prešli sv. krst.

Neizprosna smrt se je oglasila med nami dvajsetkrat, pobrala nam je 4 dojenčke in 16 odraslih; odrasli so dosegli skupno starost 1010 let in bi znašala povprečna starost 63 let; najstarejša žena je umrla s 85, najstarejši mož z 78 leti. Mladih zakonskih parov je prirastlo 18, 11 porok je bilo v fari, 7 izven fare. V težki bolezni je bilo sprevidenih 20 bolnikov, od teh jih je 6 zopet ozdravelo, 14 pa jih je odšlo v večnost; 2 sta umrla nesprevidena, 51 bolnikov in starih ljudi je na domu prejelo sv. zakramente. Svetih obhajil se je razdelilo: v farni cerkvi 6430, v Šmiklavžu 402, v št. Ani 305, na Gradu 47, skupno 7184, 307 več kot v predletu. Torej taka je naša statistika minulega leta.

Za novo leto pa voščimo nam samim in vsem sodobnikom: Naj bi bilo srečno, zdravo, mirno, pa ne le započeto leto, temveč tudi vsa druga polovica dvajsetega stoletja, v katero smo stopili!

SVEČE

Odkar smo se zadnjikrat oglasili, je že precej novega pri nas. Po smrti preč. g. Jandla smo dobili novega dušnega pastirja v osebi preč. g. dr. Zamjena. K nam so prišli iz Grebiniškega kloštra. Vendar so že preje mnogo sveta obhodili zaradi svojega misijonskega poklica. Delovali so v Afriki, Aziji in Ameriki. Kljub temu so jim tudi Sveče všeč. Želimo, da bi se dobro počutili med nami in da bi Bog blagoslovil njih težko dušnopastirsko delo.

V nedeljo, 14. t. m., smo se spet po dolgem presledku zbrali v dvorani pri Adamu, kjer so nas naši otroci presemetili z lepo božično igro. Preč. g. dr. Zamjen je imel dosti truda, da je otroke toliko naučil. Med odmorom je zapel mešani cerkveni zbor božične pesmi. Otroci so res lepo igrali in želimo, da bi se kmalu spet pokazali na odru.

Na novo leto je priminul Janez Žavnik, gostilničar pd. Adam v 84. letu svoje starosti. V svoji mladosti je delal v tovarni na Bistrici. Delaven in varčen je s prihranki kupil gostilno pri Adamu in že pred 40. timi leti je dal prvo streho Katoliškemu izobraževalnemu društvu. Tam so se vršile tudi vse prosvetne prireditve.

V njegovi gostilni je donela ves čas vesela slovenska pesem. Adamov oče je bil kremenit značaj in trdnega zdravja. Resno je bolehal le zadnja dva tedna.

Ogromna udeležba ob pogrebu je bila najboljši dokaz njegove priljubljenosti. Pogrebne obrede sta opravila dekan Košir in domači g. župnik dr. Zamjen.

Cerkveni zbor je na domu in ob (Nadaljevanje na 7. strani)

Mohorjani, priglasite se za knjižni dar Družbe sv. Mohorja v Celovcu za leto 1951

Sonce - najsilnejša elektrarna

V eni sami uri preplavi zemeljsko oblo tolikšna sončna energija, kot jo dobimo v 21 milijardah ton premoga. Iz tega dejstva so znanstveniki v Združenih državah izračunali, da na topla tropska področja pada v enem samem dnevu v obliki sončnih žarkov toliko sile, kakor je človeštvo v vsej svoji zgodovini ni izkoristilo iz goriva, vodnih sil in mišičevja skupaj.

V soncu imamo tak vir energije, da bi lahko preskrbeli človeštvo z vso toploto in svetlobo, ki bi jo kdajkoli mogli rabiti. Zato je zanimivo vedeti, kako so se doslej učenjaki trudili, da bi izkoristili ta vir energije in kakšni so izgledi izkoriščanja sončnih žarkov.

Razna raziskavanja v tehnoloških zavodih stremijo za tem, da bi sončna energija služila gospodarstvu. Pročurjeje zbiranje sončne toplote in naprave, ki bi izkoriščale sončno toploto ne le za strojni pogon, temveč tudi za ogrevanje hiš in stanovanj, proučujejo nove vrste električnih celic, ki jih razgibajo sončni žarki, nadalje načine, ki bi pospešile ono delovanje rastlin, ko s pomočjo sončnih žarkov spreminjajo ogljikov dvokis in vodo v sladkor, škrob in les.

Na podlagi teh raznih poizkusov so ugotovili, da je mogoče sončne žarke spreminjati v silo, ki jo moremo nato koristno izrabiti, na pet načinov:

1. Zbiramo sončne žarke z ogromnimi zrcali in jih osredotočujemo na kotle parnih strojev.

2. Uporabljamo gladke zbiralne plošče, ki ogrevajo vodo za naprave z nizkim parnim pritiskom.

3. S pomočjo toplotnih zbiralnikov v zvezi s takozvanimi „toplotnimi parčki“ spreminjamo toploto v električno.

Vaša zimskošportna oprema

Je v športni hiši

„Davos“
(K. KUNTSCHITZ)

Gelovec-Klagenfurt, Bahnhofstr. 26, Tel. 22-49

4. S svetlobno-električnimi celicami spreminjamo svetlobo v elektriko.

5. Pretvarjamo kemičnim potom sončno svetlobo v elektriko.

Zrcala zbirajo sončna žarila.

Navadno zbira in osredotočuje sončne žarke na tanko plast tekoče vode veliko vbočeno zrcalo. Voda pri tem spuhneva in se spreminja v paro, kakor da bi padala na vročo peč. Navadno je napeljana voda po vijuastih ceveh z malim premerom. Čim večje je zrcalo, tem večji je uspeh. Vendar pa je mogoče na ta način izkoristiti le 15% sončne toplote, ki jo zrcalo osredotoči na parni kotel. Največja naprava te vrste bi mogla proizvajati komaj pet konjskih sil.

Noči in oblačni dnevi prekinjajo sončne žarke in zadajajo raziskovalcem nove težke naloge. To vprašanje so rešili tako, da shranjujejo vročo tekočino v termoforjih. V dobro izoliranih cisternah lahko ohranijo sedaj preko noči in tudi dalj časa najbolj razgreto paro ali vročo vodo, da jo črpajo in uporabljajo po potrebi.

Postopek z gladko zbiralno ploščo se razlikuje od načina ogrevanja parnega kotla z zrcalom zaradi tega, ker pri njem ne zbiramo sončne toplote, da bi jo spremenili v paro, temveč le v toplo vodo, ki naj bi proizvajala silo.

Najboljše nam ta način objasni vroči mestni cestni tlak pod poletnimi žgočimi sončnimi žarki. Če izoliramo pločnik od spodaj tako, da toplota ne more v zemljo in če postavimo nekoliko centimetrov nad pločnik stekleno ploščo, je to enostaven toplotni zbiralnik z gladko ploščo. Ako skozi zračni prostor med pločnikom in stekleno ploščo teče voda, se ta segreje. Na ta način je mogoče segreti vodo do približno 140° C, ako bi položili dve stekleni plošči nad spodnjo dobro izolirano ploščo.

Tak ploščati sončni toplotni zbiral-

nik je izdaten in razmeroma poceni. Zato bi ga lahko uporabljali v industriji. Hiše s sončno kurjavo gradijo navadno z napravami po načinu ploščatih zbiralnikov, ko jih nameščajo na visečih ali padajočih strehah ali pa jih gradijo v zunanje zidove.

Sonce ogreva stanovanja.

V Združenih državah so zgradili že cele naselbine, kjer sonce ogreva stanovanja. V takem naselju teče voda, ki jo ogreva pod streho s steklom pokriti toplotni zbiralnik, v dobro izoliran nabiralnik, od tam pa po ceveh v grelce, ki ogrevajo prostore. — Pri tem izkoriščajo tudi Glauberjevo ali grenko sol in slične cenene kemikalije. Glauberjeva sol je pri tem v neprodušno zaprtih pločevinastih škatlah, ki jih vgradijo med notranjim zidovjem, da sprejemajo in nato oddajajo svojo kemično toploto. Te kemikalije namreč razpadajo pri približno 50° C in pri tem proizvajajo toploto. Ko oddajajo svojo toploto zračnemu toku, ki ogreva stanovanjske prostore, se te pločevinaste škatle spet ohladijo in se v njih Glauberjeva sol ali sorodne kemikalije spet spremenijo v kristale. Zaradi tega teh kemikalij ni treba nadomestiti ali obnoviti in ostanejo škatle vedno zaprte. Na tak način dobimo skoraj do desetkrat več toplote kakor pa jo dobimo s samo vodo.

S pravilno izdelanim gladkim ploščatim zbiralnikom, ki bi ga postavili pravokotno proti sončnim žarkom, bi bilo mogoče po računih strokovnjakov doseči toploto do približno 400° C, ki bi gnala stroje na visoki pritisk.

Industrijski gladko-ploščati zbiralnik si zamišljajo znanstveniki v obliki umetnega jezera, ki bi bilo 6–12 m globoko. Dno in poševne stene jezera bi bile prevlečene s ceninim izolacijskim materialom. Ogromni splav, ki bi bil tudi izoliran, bi pokrival jezero. Nekoliko nad splavom bi postavili gladke ploščate zbiralnike v vzporednih plasteh. Če bi se zbiralniki močno ogreli, bi spuščali med nje vodo. Para, ki bi potem nastala, bi gonila stroje.

Svetloba naj poganja stroje...

Že dolgo pa se sprašujejo iznajditelji: „Zakaj mora goniti parna turbina električni generator, da dobimo elektriko.“

Zakaj ne bi mogli priti do elektrike po krajši poti? — Toda uporabiti naravnost toploto sončnih žarkov za gonilno silo ni tako enostavno. Toplotni sončni žarki so namreč nevidni infrardeči in nevidni ultravijoletni žarki in teh vsaj zaenkrat — še ne moremo in ne znamo neposredno izkoristiti za gonilno silo. Zato je važno vprašanje, zakaj ne bi izkoristili samo sončne svetlobe, namesto sončne toplote. Najti je treba načine, kako bi spreminjali sončno svetlobo v električno silo. Saj imajo že danes na primer na številnih ameriških železniških postajah takozvano fotoelektrično celico, ki odpira vrata, silo za to pa dobiva celica iz svetlobe. — Seveda pa se bodo morali inženirji še mnogo učiti in truditi, predno bodo tovarniški stroji delovali z energijo, ki jo bodo črpali iz sončne svetlobe.

Pri tem za sedaj še niso doseženi veliki uspehi; toda na način, kakor svetloba v stanicah ali celicah žive rastline povzroča kemične spremembe, tako bi moralo biti mogoče tudi v umetni električni celici povzročiti s pomočjo svetlobe spremembe, ki bi končno omogočile izkoriščanje sončne svetlobe. Seveda je pri tem pot do velikih uspehov še zelo težka in strma.

Res je, da so danes doseženi uspehi od sončnih zrcal pa do električne celice za izkoriščanje sončne sile še zelo majhni. Toda slične male uspehe smo videli tudi pri razvoju atomske sile, predno so znanstveniki razbili uranov atom. — Skušnjava bilijonskih sončnih konjskih sil je pa prevelika, da ne bi znanstveniki nadaljevali s poizkusi za izkoriščanje ogromne sile. Potrošili so velikanske vsote, predno so sprostili atomsko silo, kljub temu pa še ne vidimo niti od daleč njenega izkoriščanja v industrijske namene. Pa tudi vprašanja, ki jih je treba rešiti, predno bo sončna svetloba pomagala molziti krave, predno bo namakala pušče in predno bo čistila s prašnim sesalnikom preproge, tudi ta vprašanja torej niso težja od onih, ki jih morajo reševati, ko izdelujejo načrte za centralo atomske energije. Kakor pa se bo gotovo posrečilo rešiti vprašanje izrabe atomske sile v industrijske namene, tako se bo tudi gotovo posrečilo najti načine za izrabljanje sončne svetlobe in toplote preje, predno bodo izrabljeni zakladi premoga in petroleja v zemlji.

verjetno zelo uporabljali pri izdelovanju letal. Nova snov obstoja iz umetne smole, ki jo pridobivajo s primernim mešanjem epikloridrina in fenola, kar namažejo na tkivo iz steklenih vlaken. Novi proizvod so pokazali nedavno ob otvoritvi novih laboratorijev, v Emeryville-u Kaliforniji, v katerih sodelujejo znanstveniki iz 135 ameriških univerz ter iz 13 znanstvenih in industrijskih zavodov tujih držav.

NOV VIR SAPONINA

Londonski urad za raziskavanje gozdnih proizvodov je objavil, da je odkril nov vir saponina. To naravno milo uporabljajo za napravlanje pene v aparatih, s katerimi gasijo ogenj. Saponin dobivajo zdaj iz stržena drevesa Mora excelsa, ki raste v angleški Gvajani. To drevo ima v posameznih primerih več kot deset odstotkov raztopljive snovi, od katere je skoraj polovica saponina. Manjše količine saponina so do zdaj našli tudi v deblih drugih dreves, vendar ima drevo Mora največ saponina.

KAKŠNA BO LETINA?

Ameriško kmetijsko ministrstvo je na podlagi stanja posevkov ozimne pšenice v začetku decembra objavilo, da je pričakovati v prihodnjem letu za 20 odstotkov višji pridelek ozimne pšenice kot v letu 1930. Pri tem pa predpostavljajo normalne vremenske prilike ob začetku žetve v juniju.

Ozimna pšenica tvori okoli 73% letnega pšeničnega pridelka Združenih držav.

Navedeno poročilo pravi, da bodo v letu 1951 pridelali 899.000.000 bušlov (314.650.000 hl) ozimne pšenice. Letošnji pridelek ozimne pšenice je bil 751 milijonov bušlov (262.850.000 hl). Napovedana letina 1951 bi bila tretja največja do sedaj.

Preteklo jesen so posejali za šest odstotkov več pšenice kot lani. Posejana površina obsega 22.441.000 ha (v letu 1949 21.150.000 ha).

JAJCA IN KURETINA V USA

V nasprotju z drugimi kmetijskimi pridelki, so jajca in kuretnina v Združenih državah mnogo cenejša kot drugod. Temu je vzrok ne samo kokošereja v velikem obsegu, temveč tudi v zasebnem družinskem gospodarstvu, posebno pa izredno velika uporaba valilnic, ki omogoča takojšnjo dostavo mladih petelinčkov na trg. Kokoši ležejo jajca v vseh letnih časih, kar omogoča stalnost cen. V drugih državah cene naraščajo v tistih časih, ko kokoši ne ležejo jajc.

NOVE UPORABE RJAVEGA PREMOMA

Nedavni poskusi, ki jih je opravil rudarski urad Združenih držav, dopuščajo domnevo obširne industrijske uporabe rjavega premoga, katerega ležišča v Združenih državah cenijo na nad 850 milijard ton. Iz 164 ton rjavega premoga so pri poskusu dobili 230.160 kubičnih metrov gorljivega plina, v tovarni, v kateri so napravili ta poskus, so v zadnjih petih letih iz rjavega premoga dobili nad 65 milijonov kubičnih metrov plina.

Tako pridobljeni plin lahko uporabljajo za proizvodnjo vodika, za izdelovanje umetnih tekočih goriv, amonijaka za pripravlanje kemičnih umetnih gnojil in za dovajanje vodika rastlinskim oljem.

Ti novi postopki pridobivanja plina iz rjavega premoga bodo zanimali tudi razne druge države, v katerih so velika ležišča te rude, tako zlasti v srednji Evropi, v srednji Aziji, na Japonskem, v Avstraliji, Novi Zelandiji, Kanadi in v mnogih drugih deželah.

NAJSTAREJŠA NASELBINA SVETA

Znanstveniki Zavoda chikaške univerze za atomsko raziskovanje menijo na podlagi natančne kemične analize radijskega izžarevanja ogljika 14, ki so ga ugotovili v lupinah polžov, katere so našli med ostanki vasi Jarmo v severovzhodnem Iraku, da je ta naselbina obstojala pred najmanj 7000 leti in je torej najstarejša naselbina sveta.

GOSPODARSKE VESTI

CENE

Živina

(za 1 kg v šilingih)

voli	4.70 — 6.50
biki	5.20 — 6.95
telice	5.30 — 6.50
krave	4.25 — 5.20
krave (klobasarice)	3.50 — 4.20
svinje (žive)	9. — 11.90
svinje (zaklane)	13. — 14. —
teleta (živa)	7.50 — 9. —
teleta (zaklana)	10. — 11. —

Opomba: Pri razmeroma slabem povpraševanju so nazadovale cene pri bikih, telicah, kravah in kravah klobasaricah povprečno za 20 do 50 grošev za kg. Ostale cene so ostale nespremenjene, tudi za svinje so ostale iste cene, četudi je bilo malo več povpraševanja.

Konji:

lažji konji	2000. — do 4000. —
srednje težki	2500. — do 4500. —
težki konji	3000. — do 5000. —
žrebata	600. — do 1800. —
klavni konji za kg	2.50 do 4. —

Opomba: Povpraševanje je bilo slabo in zato tudi prodaja slaba.

Perutnina (živa, za kg):

pulardi in kapuni	14. —
kokoši	9. — do 10. —

Sadje (pri kmetu, za kg, v šil.):

jabolka Ia	0.80 do 2. —
jabolka izbrana	0.80 do 1.50
hruške	1.50 do 3. —
orehi	8. — do 10. —

Les

Cene za okrogel les za prostorni meter, naloženo na vagon, v šilingih: smreka in jelka

177 do 220. — povpreč. 200. —

bor	196. —
macesen	222. —
brusni les	146. —
jamski les (smreka, jelka)	141. —
jamski les (macesen)	160. —

CENE RASTEJO

Kakor smo že poročali, naraščajo posebno na svetovnem trgu cene raznim surovinam. Tudi v Avstriji se zadnje čase ta razvoj močno stopnjuje.

Lesu je cena od januarja do decembra 1950 narasla vsaj za 25 odstotkov in še danes ni ustaljena. Enako so se povišale cene raznim tkaninam povprečno za isti odstotek, pri volni celo za 100 odstotkov. Na svetovnem trgu je cena volni narasla za 300 odstotkov. Usnje bo v najkrajšem času enako doživelo močno podražitev, za približno 20 do 25 odstotkov. Radi naraščanja cen je pričelo tudi primanjkovati blaga, ker ga razni trgovci združujejo. Vzrok pomanjkanju so torej za sedaj še bolj špekulativna ozadja in ne toliko resnično pomanjkanje, ki bi upravičevalo delno racionalizacijo, kakor je bilo slišati v zadnjem času govoriti.

SN OV. ODPORNEJŠA OD JEKLA

Tehniki družbe Shell Development so iznašli novo plastično snov, ki je specifično lažja kot aluminij, je pa ravno tako odporna proti izstrelkom kot jeklo. Novi proizvod bodo torej

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 5. strani.)

grobu prepeval žalostinke. V lepih govorih so se govorniki poslovlili od rajnega.

Adamov oče, spavaj v Bogu!

KORTE

Česar bi si človek ne mislil in upal, so iztuhale koroške modre glave. Učila bi se rada, dobro kuhati bi rada znala koroška in obirska dekleta. Naprosile so v kuhinjski stroki izvrstno izvežbano gđ. učiteljico M. H., ki je radevolje obljubila prevzeti in voditi kuharski tečaj v Kortah.

Tečajnice so pripravile prostor, navozile, našagale in nacepile drv, dobro vedoč, da brez drv ni mogoče kuhati in peči. Z veliko vneto in resničnim veseljem so učenke sledile svoji učiteljici.

Zgledno so se vrstile vaje in pouk za glavo in roke, za duha in srce. Ne polovičnih, ampak celih ljudi sedanjosti čas kar najbolj potrebuje. Mirno in tiho je potekal čas tečaja.

Na Silvestrovo so dekleta pokazala, kaj so se naučila. Njih soba je bila okusno ovenčana in umita. Dve dolgi mizi sta bili obloženi z dobrotami vseh vrst in vseh velikosti, vseh barv in oblik. Gostje so gledali in strmeli. Vsakdo si je pozelel in zagotovil oku-

siti od razstave — kuharskih dobrin in ponesti še svojcem domov.

Sledila je še zaključna prireditev z pozdravnim govorom, petjem in raznimi prizori. Prav ljub in mičen je bil nastop male Marice s kokoško in mladega Franceja s kuhinjskim mucom. Mnogo veselja, smeha in zabave je nudila dobro naučena končna prireditev. Splošna je pohvala vseh udeležencev gđ. voditeljici kakor tudi tečajnicam. Upamo, da bodo tečajniške udeležence dokazale tudi na svojih domovih, kaj lepega in dobrega so se naučile na gospodinjsko-kuharskem tečaju.

RINKOLE

Da ne bomo zaostajali za drugimi, smo dobili tudi mi dva traktorja. Tema vsaj suša nič ne stori, ker je za živino toliko pomanjkanje krme.

Tudi pota po malem popravljamo. Božične praznike smo lepo opravili, ker so nam g. župnik tako lepo postregli; hvaležni smo jim, Bog jim povrni njih trud. Za novo leto tudi Rinkolani želimo vsem Slovencem srečno novo leto, posebno pa še g. Holmarju v pregnanstvu. Uznikova Justa in Vavtinova Tilka sta šli v Švico, jima želimo obilo sreče.

PUCCINI:

„Madame Butterfly“

Malo je bilo leta 1904 ljudi v Milanu ob neuspeli krstni predstavi Puccinijeve opere „Madame Butterfly“, ki bi prerokovali tej lirčno-dramatični japonski romanci tak uspeh, kakor ga ima že leta na vseh svetovnih odrih. Le skladatelj sam je bil takrat trdno prepričan o njenem uspehu, ker jo je smatral za svoje najboljšo delo.

Kako znana in priljubljena je ta opera, je ponovno dokazal izredno velik obisk premiere „Madame Butterfly“ v petek, 12. t. m. v celovškem mestnem gledališču.

Naslovno vlogo je pela Maria Bowden, katere glas še ni dozorel za tako mogočno vlogo, dasiravno je v gotovih trenutkih, posebno v lirčnih, pokazala svoje zmoglosti in zadovoljila. Poročnika Pinkertona je predstavljala gost Karl Friedrich, komorni pevec dunajske državne opere. Občinstvo je imelo priliko občudovati njegov lahkoten nastop, a je v nekaterih glasovnih podajanjih pričakovalo od nje več. Verjetno pa je bila vzrok tej nepopolnosti že takrat se razvijajoča bolezen, kajti — kot smo izvedeli — je že pri drugi predstavi zamenjal komornega pevca star znanec Celovca — Salvatore Romano. Betty Koppler je bila poverjena vloga Suzuki — zveste služabnice. Glasovno in igralsko zahteva ta lik dobro igralko in zanesljiv

glas. Betty Koppler je igro dobro obvladala, glasovno pa bi si želeli druge zasedbe.

Rolf Polkeja smo imeli priliko spoznati na odru enkrat v „civilu“; kot vedno je pel tudi vlogo ameriškega konzula odlično in tudi igra je bila prikupna. Japonskega duhovnika je podal Andre Diehl, v katerega rokah je tudi režija te opere. Vsestranskega trgovca, Goro, je predstavil Fritz Fischer, katerega nastop in tudi igra sta bili prav zadovoljivi.

Dirigent večera je bil prof. Otto Eisenburger in je z vso večjo roko vodil orkester; le ob nekaterih lirčnih momentih bi bilo dobro, če bi igral bolj piano, da pride tudi pevec do izraza. Kostume je z izrednim okusom izdelala ga. Anny Arnold, za romantično japonsko okolje pa je poskrbel z odrsko slikarijo dr. W. Skalicki.

Kot navadno je tudi to opero sprejelo celovsko občinstvo z navdušenjem in obdarovalo nastopajoče s toplo zahvalo.

Blagajnik cerkvenega odbora pride pobirat cerkveno doklado:

„Prosim, da bi plačali cerkveni davek.“

Odgovor: „Kaj, plačam naj še, ko itak hodim v cerkev?“

verna Amerika sta si med seboj sorodni v jeziku, toda vez, ki obe zblizu, je le gospodarska in politična; znano je, da Amerikanci radi podčrtajo, da govore ameriški in ne angleški. Za primer Španije pa je gospodarska navezanost drugotnega značaja, čeprav Španija trdo potrebuje Ameriko za preživetje svojega prebivalstva.

Skromno pojasnilo k temu bi bil značaj Špancev sam ter vse tiste okolnosti, ki so vplivale k njegovemu razvoju in izoblikovanju. Španci so podedovali od severnih narodov, Vizigotov in Kelto, ki so poleg številnih drugih plemen njihovi očetje, čudovit ponos. V bojih s sosedi in z Arabci so si ta čut samo še utrdili. Začetna literatura v Španiji piše o junakih in jih pogosto označi z nenaravnimi lastnostmi, ki bi jih bilo mogoče najti le v domišljiji in praznoverjih.

V Španiji je bilo močno ukoreninjeno viteštvo, ki je v vsem narodu pustilo neizbrisani pečat. Primerno bi bilo na tem mestu poklicati v spomin zelo poznano sliko španskega slikarja El Greca, ki jo je on nazval „Vitez z roko na prsih“. Nešteto je družin, ki

„Der Windische“

Dnevnik „Kleine Zeitung“ prinaša pod gornjim naslovom poročilo, ki ga objavljamo brez komentarja:

Mlad fant je spremljal in opiral staro mamico. Pred samotno gostilno sta obstala, ko smo ravno mi vstopili. Za nami sta vstopila tudi fant in stara mamica in v komaj razumljivi nemščini je naročil fant nekaj toplega za staro ženo. V žepu je poiskal zadnje novce in plačal.

Potem pa je pripovedovala mamica, da je vsled onemoglosti padla na cesti. Čez nekaj časa pa je čutila, da ji nekdo pomaga pri vstajanju in jo vodi. Vprašali smo, če ni to njen sin. Vsa

začudena pa je dejala: „Ne! Nikdar ga nisem videla in mislim, da je Slovenec, nekaj besedi sem razumela. Pomagal mi je.“

Mladi, žilavi Slovenec je medtem neopaženo odšel. Verjetno je moral na delo. Na klopi ob stari mamici, ki si je ravnokar ob toplem čaju nekoliko opomogla, katerega je plačal revni begunec, je ležal še zavojček, ki je vseboval par kosčkov kruha, ki so bili namazani z zabelo. Verjetno si je bil fant vse to namenil za prigrizek, sedaj pa je tudi to podaril stari, nepoznani ženi in vtaknil v torbico, ki jo je žena nosila pri sebi. —

V okviru ameriške pomoči prevažajo živila v Jugoslavijo. Prvi transporti so prišli po ameriškem naročilu iz Nemčije in Italije.

RAZNE VESTI

BELI DIMNIKARJI

Mogoče bomo že v kratkem videli dimnikarje v belih oblekah. Na zavodu za tekstilno tehnologijo v Charlottesville v Virginiji so namreč iznašli tehniki snov, ki omogoča, da se bele tkanine, katere so popolnoma pokrili s sajami, z enostavnim pranjem očistijo in pridobijo s tem prvotno barvo. Način rešitve tega vprašanja tovarniškega ugleda so tehniki izčrpno pojasnili.

Tkanine pokrijejo s tanko plastjo metilne celuloze, ki ji primešajo ogljikov dvokis.

Novi proizvod se lahko uporablja tudi v domačem gospodinjstvu; tri kuhinjske žlice nove snovi se primeša petim litrom vode, v tej tekočini namoči tkanine in nato posuši. S tem dobi tkanina zaščitno plast iz metilne celuloze, ki preprečuje neposredni stik z umazanijo.

SOLSKA POSLOPIJA IZ ALUMINIJA

Angleški prosvetni minister je predložil, naj zgradijo neko šolsko stavbo

iz v naprej izdelanih aluminijevih sestavnih delov. Če bo načrt odobrila krajevna oblast, bo to poslopje stalo v Coventryju. V šoli bo prostora za 560 učencev. Načrt je napravila neka britiskska tvrdka, ki pripravlja tudi sestavne dele iz aluminija za dvonadstropno srednjo šolo, v kateri bo prostora za 340 oseb. Prednost tega načina gradnje je hitrost zidanja.

Najrazličnejše GUMIJASTE IZDELKE

kakor:

snežke	galoše
dežne plašče	pelerine
gumij. predpasnike	rokavice
termoforje	namizne prte
gumijaste nogavice	žoge
gumijaste cevi	zagostila, Dichtungen

in vse higijenične gumijaste predmete dobite pri trvdki

GUMMIHAUS WIEDNER

Celovec — Klagenfurt, Bahnhofstr. 33

SLOVENCİ PO SVETU (ŠPANİJA)

I. del:

ŠPANİJA in NJENE ZANIMIVOSTI.

Pol stoletja, ko najrazličnejši vzroki vlečejo Slovence v Ameriko, bi morda lahko na prste prešteli tiste, ki bi se pri odhodu spomnili na zemljo, ki je Evropi odprla pot do Amerike. V Španiji je ta ideja vse bolj živa; povsod in zelo pogosto se poudarja, da je Španija mati Amerike in Španci neredko imenujejo vse pokrajine ter države južnega dela ameriške celine svoje hčerke (tierras hijas — čitaj: tierras ihas). Prav za prav je zanimiva miselnost, ki dokazuje, kako tesna je bila zgodovinska povezanost obeh zemelj, ki ni prenehala niti potem, ko so se „hčerke“ uprle svoji „materi“ ali ko sta svetovna trgovina ter politika raztrgali vezi med temi deželami.

Morda bi bilo malo težko povedati, kje je vzrok te značilne medsebojne povezanosti. Nekateri trdijo, da je jezik. Gotovo, a brez dvoma ni edini vzrok, niti odločilen. Tudi Anglija in Se-

imajo na vidnem mestu postavljen preris omenjene Grecove slike. Zakaj? Vitez je ponosen in iz obraza mu sije plemenitost, ki naj bo namen vsake vzgoje. Priznati je treba, da ne ostane samo pri besedi; seveda pa prinese dostikrat s seboj neljubo posledico, da v marsičem ravno Španci niso stvarni. To se dogaja danes, to je bilo v zgodovini. Cervantes ni slučajno postavil Don Kihota na nestvarna tla, kjer se je moral izgubiti, ker si je stvarnost čisto drugače predstavljal. Bil je idealist; podoben mu je španski človek povsod, bodisi da živi na severnem delu Španije, ki je geografsko podoben Sloveniji ali pa je sin eksotične Andaluzije, ki je tujci nikoli ne morejo popolnoma razumeti.

Mnogo je bilo idealizma pri prvih španskih osvojevalcih Amerike. Hoteli so ponesi na novi kontinent krščanstvo. Na to dejstvo so Španci vedno ponosni in ni ostalo brez sledov pri medsebojnih odnošajih Španije z Ameriko.

Španski človek je tesno navezan na svojo zemljo. Res je, da je precej visoko število španskih izseljencev v Ameriki in drugod, vendar je zani-

mivo, da celo ti povečini pridejo domov, da lahko vsaj umrejo na domačih tleh. Nekaj podobnega, kot je Preseren zapisal o Andreju Smoletu s primero o stari Sibili; saj je le trda borba za kruh ki spravi ljudi v tujino. Skoraj bi bilo malo težko razumeti Kastilce, ki se pehajo za borno skorjico kruha po puščavski zemlji Kastilije. In vendar, celo drugi jo vzljubijo, kot da bi se iz njenih suhih in skalnatih tal cedil sok življenja prav tako kot voda, ki jo je Mojzes čudežno priklical, da so si žejni Izraelci pogasili žejo. Globoki mislec in španski pisatelj Miguel de Unamuno, ki je bil Bask in je samo del svojega življenja prebil v Kastiliji, je pisal o njej z neizmerno ljubeznijo.

V zelo slabo luč postavijo Španci vsakogar, ki bi jim hotel kaliti to prepričanje ter ljubezen do domovine in vsega, kar je špansko. Dostikrat so nezadovoljni z marsičem, kar imajo, vendar pred tujci tega nikoli pokazati nečejo. „España una, grande y libre“ — Španija samo ena, velika in svobodna, je špansko narodno geslo. In zlasti tretja točka nosi še posebno močan povdarek. (Dalje prihodnjič).

Slavenske oddaje v radiu

- ČETRTEK, 18. januarja:**
14.30—15.00 Poročila — „Za gospodinj“ — Glasba.
- PETEK, 19. januarja:**
14.30—15.00 Poročila — Pregled svetovnega tiska.
- SOBOTA, 20. januarja:**
9.00—9.15 Za mladino.
9.15—9.30 Za vsakega nekaj.
18.30—18.55 Samospevi.
- NEDELJA, 21. januarja:**
7.15—7.45 Duhovna obnova. — Vokalni spored.
- PONEDELJEK, 22. januarja:**
14.30—15.00 Poročila — „Sodobna vprašanja“ (Zakaj bo komunizem propadel? II. del).
- TOREK, 23. januarja:**
14.30—14.45 Poročila — „Zdravnik“
14.45—15.00 Skladbe za klavir in saksofon.
18.30—18.45 Enajsto nadaljevanje poka slovenščine.
- SREDA, 24. januarja:**
14.30—15.00 Poročila — „Za kmeta“ — Pesmi.

Radio Schmidt

„Velika hiša malega človeka“
Radioaparati za vsakogar. Tovarniško novi 4 cevali Super od 526 S naprej. — Popolnoma prenovljeni aparati od 200 S dalje.
Najbolj moderna popravilnica. Zarnice za dom in preprodajo.
CELOVEC - KLAGENFURT
Bahnhofstr. 22 — Tel. 29—48

ALOIS BARUZZI (Olive nasl.)

Gradbeno in galanterijsko kleparstvo
Celovec-Klagenfurt, Burggasse 25
tel. 31-63

Čevlji

Graf

so res najboljši

Celovec-Klagenfurt, Burggasse

SVECNICA PRIHAJA!

Za cerkvene potrebščine:
Voščene sveče
Sveče v vencih
Kadilo

v najboljši kakovosti in poceni v strokovni trgovini za sveče

FRANZ SIEBERT

CELOVEC — KLAGENFURT, Stauderhaus

Najmanj za
10 svetilk
elektr. svetlobe
si morete nabaviti sedaj že
za **900 šilingov**

Pojasnila daje

SIUTZ

Celovec - Klagenfurt
Aichelburg, Labiastraße 1

pri Križni gori (Kreuzberg) med
Waisenhauskaserne in Truppen-
spital-om.

Nagradna božična križanka

Nekateri naši bralci so se z veliko vnemo lotili reševanja. No, praznikov je bilo dovolj, časa tudi. Mnogi so se zraven prav prijetno zabavali, a tudi možgane temeljito „napenjali“. Tako nam neka reševalka iz lepe škofiške okolice piše: „S to križanko ste nam podali za praznike precej zabave. Tuh-tali smo in reševali, pa ne vem, če je pravilno rešeno... Podajte nam še večkrat kaj takega, ker zraven se še učimo pravilne slovenščine...“

Dobili smo res lepo število rešitev, vendar pa moramo reševalcem na žalost povedati, da je pravih bolj ma-

lo — samo 17. Da ne bodo nekateri, ki so morda trdno prepričani, da so pravilno rešili, užaljeni, če ne bodo imenovani med praviimi reševalci, jim hočemo podati nekaj „orehov“, ki so bili posebno trdi.

Največ si jih je „glavo razbilo“ pri iskanju izraza za znamko prvovrstne svile. Pravilno se glasi „Benger“; v rešitvah pa najdemo vse mogoče, n. pr.: Anker itd. — Marsikomu je delala preglavice tudi beseda „raglan“ (=športni plašč) in so napisali n. pr.: reglan, ranglan, nekdo celo: reglam. Drugi je zopet napisal, da „oblika naredi človeka“. Je tudi res, a v tem slučaju je pravilno, da obleka to naredi.

Tako torej smo navedli nekaj najbolj pogostih napak; onim, ki niso popolnoma pravilno rešili in onim, ki danes niso izžrebani, želimo, naj jim bo sreča prihodnjic bolj mila.

Pravilno so rešili: Andrejčič Josip, Bistrica v Rožu; Ribitsch Hedvika, Bistrica v R.; Suss J., Kriva Vrba; J. R. v P.; Otič Ana, Škocijan; Moschitz Jakob, žpk. v Št. Juriju na Zilji; Götz Marjanca, Beljak (Warmbad); Korak Valerija, Celovec; Prager Angelika, Fieberbrunn; Kritschej Marta, Rute pri Hodišah; Hočevnar Jože, Celovec; Kristan Rezika, Blato pri Pliberku; Rojšek Karel, Celovec; Lukanc Viktor, Wagna; Blüml Marija, Celovec; Trampuš Marija, Dob; Belej Marija, Hartberg.

Izžrebani so bili: Kritschej Marta, Rute pri Hodišah; Hočevnar Jože, Celovec; J. R. v P.; Otič Ana, Škocijan. Dobitke dostavimo po pošti.

SVETOVNA PROIZVODNJA MAŠČOB

Kot poroča gospodarski odbor britanske državne skupnosti v reviji „Rastlinska olja in oljna semena“ so v Veliki Britaniji proizvedli leta 1949 rekordno količino margarine in sestavljenih kuhinjskih maščob. Proizvodnja margarine je znašala leta 1949 nad 420.000 ton, leta 1948 le 402.000 ton in leta 1939 samo 226.000 ton. Svetovna proizvodnja maščob in olj — rastlinskega, živalskega in morskega izvora — ki se je med vojno znatno zmanjšala, že kaže značilno povečanje ter je bila leta 1949 samo malenkost manjša od predvojne proizvodnje. Prihodek glavnih oljnatih semen je bil leta 1949 za približno 11 odstotkov večji od letnega povprečja let 1934—1938. Velika Britanija je ostala na tem področju zdaleka največji dobavitelj celotne mednarodne trgovine, in so ji leta 1949 po važnosti sledile: Amerika, Francija, Nemčija in Nizozemska.

Skupinska potovanja

Vsako nedeljo:
Celovec—Turracher Höhe

od 4. do 10. marca:

Pomladanski velesjem v Lipskem
Leipziger Frühjahrsmesse)

11. marca:

Smuški skoki v Planici

24. do 26. marca:

Velika noč v Benedkah

24. do 26. marca:

Ljubljana—Postonjska jama—
Opatija

8. do 20. aprila:

13 dni skozi Švico v Lurd, vrnitev
čez Rivijero — Gardsko jezero —
Bozen

Prijave in pojasnila v:
**KÄRNTNER REISEBÜRO und
POSTVERKEHRSBÜRO**

Celovec, Beljak, Wolfsberg, Šmohor,
Feldkirchen, Borovlje, Friesach,
Velikovec

Prosimo Vas, zahtevajte naš program!

Casino-Omnibus

Celovec—Velden in nazaj odhaja
dnevno od Kärntner Reisebüro ob 20.15

MALI OGLAS

Šivalni stroj z dolgim čolnikom
(Langschiff - Nähmaschine) znamke
„Kaiser“ za S 850.— naprodaj. Na
ogled pri Arco Karl, Poreče — Pörtl-
schach a. S. Nr. 35.

Brejo za pletenje

iz domače volne v vseh barvah
izdeluje v prvovrstni kakovosti

PREDILNICA VOLNE

Robert Lindner

Mlinare pri Beljaku - Müllnern bei Villach

Prodaja in zamenjava:

BELJAK — VILLACH RATHAUSGASSE 8

Zahtevajte povsod visokovredni

PECKLO-KRUH!

Trgovina vseh električnih potrebščin
Kupujte pri domačem obrtniku

HANS KREUTZ

Celovec, Kramergasse 11 Telefon 21-73
RADIJSKI APARATI NA OBROKE

FRANZ MODRITSCH

radijske in elektromehanične potrebščine
Celovec-Klagenfurt, Wienergasse 4, Tel. 15-10

Popravila radijskih aparatov - radijske
žarnice - material za antene - žarnice - ba-
terije - električni hladilniki - harmonike

Kjerkoli bodi **Schlepppe pivo** povsodi

Recepti starih mater so bili dobri, toda dragi. Danes ni več umetnost doseči isto mnogo ceneje. Znanstveno sestavljeni König-ovi pecilni praški poceni omogočajo pripravo izredno rahlih močnatih jedi.

König
BACKPULVER

OGLASI prinašajo!
dobitek!

Gledališče

Začetek predstav ob 20:00

18. I. Madame Butterfly, abonma C, izbirni abonma, prosta prodaja.
19. I. Zyklon, prvič, abonma A, prosta prodaja.
20. I. Madame Butterfly, izbirni abonma, prosta prodaja.
21. I. Frasquita, izbirni abonma, prosta prodaja.

KINO

Celovec - Klagenfurt
STADTTHEATER

Predstave ob 16. in 18. uri, ob ponedeljkih tudi ob 20. uri.

Od 19. do 23. I. »Frauenarzt Dr. Prätorius«
Dne 22. I. predstave samo ob 18. in 20. uri.

PRECHTL

Do 18. I. »Intimitäten«

Od 19. do 23. I. »Dieser verrückte Mister Johni«

CARINTHIA-LICHTSPIELE

Od 16. do 18. I. »Das Lappenblut«
Od 19. do 22. I. »Der geheimnisvolle Reiter«
Dne 21. I. ob 10. in 14. uri pravljica predstava »Seid ihr, alle da«.

PETERHOF

Od 16. do 18. I. »Glück auf Rezept«.
Od 19. do 22. I. »Am Abend nach der Oper«
Dne 20. I. ob 14. uri in dne 21. I. ob 9. in 11. in 14. uri posebna predstava
»Schlacht um Stalingrad«, II. del

Beljak - Villach

BAHNHOFLICHTSPIELE

Predstave ob 12., 14., 16., 18.15 in 20.30;
ob nedeljah in praznikih tudi ob 10. uri.

Od 19. do 22. I. »Die rote Schlucht«
Od 23. do 25. I. »Am Rande des Abgrundes«

STADT-KINO

Predstave ob 16., 18. in 20. uri.

Do 18. I. »Konflikt«
Od 19. do 22. I. »Die Frau im Hermelin«
Od 23. do 25. I. »Sturm über Florida«

Elite Filmbühne

Predstave ob 15.45, 18.15 in 20.15, ob nede-
Od 19. do 22. I. »Auf der Alm da gibt's ka
Sünd«
Od 23. do 25. I. »Tschungelbuch«

Apollo Lichtspiele

Predstave ob 10., 12., 14., 16., 18. in 20. uri.

Od 19. do 22. I. »Gesetz der Liebe«
Od 23. do 25. I. »Gebrandmarkt«